MGH AA 8

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII CARMINA

Recensuit et emendavit Christianus Luetjohann

Berolini MDCCCLXXXVII

.

CARMEN I

PRAEFATIO IN PANEGYRICUM DICTUM ANTHEMIO AUGUSTO BIS CONSULI.

Cum iuvenem super astra Iovem natura locaret
    susciperetque novus regna vetusta deus,
certavere suum venerari numina numen
    disparibusque modis par cecinere sophos.
Mars clangente tuba patris praeconia dixit
    laudavitque sono fulmina fulmineo;
Arcas et Arcitenens fidibus strepuere sonoris,
    doctior hic citharae pulsibus, ille lyrae;
Castalidumque chorus vario modulamine plausit,
    carminibus, cannis, pollice, voce, pede.
sed post caelicolas etiam mediocria fertur
    cantica semideum sustinuisse deus.
tunc Faunis Dryades Satyrisque Mimallones aptae
    fuderunt lepidum, rustica turba, melos.
alta cicuticines liquerunt Maenala Panes
    postque chelyn placuit fistula rauca Iovi.
hos inter Chiron, ad plectra sonantia saltans,
    flexit inepta sui membra facetus equi;
semivir audiri meruit meruitque placere,
    quamvis hinnitum, dum canit, ille daret.

ergo sacrum dives et pauper lingua litabat
    summaque tunc voti victima cantus erat.
sic nos, o Caesar, nostri spes maxima saecli,
    post magnos proceres parvula tura damus,
audacter docto coram Victore canentes,
    aut Phoebi aut vestro qui solet ore loqui;
qui licet aeterna sit vobis quaestor in aula,
    aeternum nobis ille magister erit.
ergo colat variae te, princeps, hostia linguae;
    nam nova templa tibi pectora nostra facis.

CARMEN II

PANEGYRICUS.

Auspicio et numero fasces, Auguste, secundos
erige et effulgens trabealis mole metalli
annum pande novum consul vetus, ac sine fastu
scribere bis fastis; quamquam diademate erinem
fastigatus eas umerosque ex more priorum
includat Sarrana chlamys, te picta togarum
purpura plus capiat, quia res est semper ab aevo
rara frequens consul. tuque o cui laurea, Iane,
annua debetur, religa torpore soluto
quavis fronde comas, subita nec luce pavescạs
principis aut rerum credas elementa moveri.
nil natura novat: sol hic quoque venit ab ortu.
hic est, o proceres, petiit quem Romula virtus
et quem vester amor; cui se ceu victa procellis
atque carens rectore ratis res publica fractam
intulit, ut digno melius flectenda magistro,
ne tempestates, ne te, pirata, timeret.
te prece ruricola expetiit, te foedere iunctus
adsensu, te castra tubis, te curia plausu,
te punctis scripsere tribus collegaque misit
te nobis regnumque tibi; suffragia tot sunt
quanta legit mundus. fateor, trepidavimus omnes,
ne vellet collega pius permittere voto

publica vota tuo. credet Ventura propago:
in nos ut possint, princeps, sic cuncta licere,
de te non totum licuit tibi. facta priorum
exsuperas, Auguste Leo; nam regna super stat
qui regnare iubet: melius res publica vestra
nunc erit una magis, quae sic est facta duorum.
salve, sceptrorum columen, regina Orientis,
orbis Roma tui, rerum mihi principe misso
iam non Eoo solum veneranda Quiriti,
imperii sedes, sed plus pretiosa, quod extas
imperii genetrix. Rhodopen quae portat et Haemum,
Thracum terra tua est, heroum fertilis ora.
excipit hic natos glacies et matris ab alvo
artus infantum molles nix civica durat.
pectore vix alitur quisquam, sed ab ubere tractus
plus potat per vulnus equum; sic lacte relicto
virtutem gens tota bibit. crevere parumper:
mox pugnam ludunt iaculis; hos suggerit illis
nutrix plaga iocos; pueri venatibus apti
lustra feris vacuant, rapto ditata iuventus
iura colit gladii, consummatamque senectam
non ferro finire pudet: tali ordine vitae
cives Martis agunt. at tu circumflua ponto
Europae atque Asiae commissam carpis utrimquc
temperiem; nam Bistonios Aquilonis hiatus

proxima Calchidici sensim tuba temperat Euri.
interea te Susa tremunt ac supplice cultu
flectit Achaemenius lunatum Persa tiaram.
Indus odorifero crinem madefactus amomo
in tua lucra feris exarmat guttur alumnis,
ut pandum dependat ebur; sic trunca reportat
Bosphoreis elefas inglorius ora tributis.
porrigis ingentem spatiosis moenibus urbem,
quam tamen angustam populus facit; itur in aequor
molibus et veteres tellus nova contrahit undas,
namque Dicarchaeae translatus pulvis harenae
intratis solidatur aquis durataque massa
sustinet advectos peregrino in gurgite campos.
sic te dispositam spectantemque undique portus,
vallatam pelago terrarum commoda cingunt.
Fortunata satis, Romae partita triumphos,
et iam non querimur: valeat divisio regni.
concordant lancis partes; dum pondera nostra
suscipis, aequasti. tali tu civis ab urbe
Procopio genitore micas; cui prisca propago
Augustis venit a proavis, quem dicere digno
non datur eloquio, nec si modo surgat Averno
qui cantu flexit scopulos digitisque canoris
compulit auritas ad plectrum currere silvas,
cum starent Hebri latices cursuque ligato

Huic quondam iuveni reparatio credita pacis
Assyriae; stupuit primis se Parthus in annis
consilium non ferre senis; conterritus haesit
quisque sedet sub rege satraps: ita vinxerat omnes
legati genius. tremuerunt Medica rura,
quaeque draconigenae portas non clauserat hosti,
tum demum Babylon nimis est sibi visa patere.
partibus at postquam statuit nova formula foedus
Procopio dictante magis, iuratur ab illis
ignis et unda deus nec non rata pacta futura
hic divos testatur avos. Chaldaeus in extis
pontificum de more senex arcana peregit
murmura; gemmantem pateram rex ipse retentans
fudit turicremis carchesia cernuus aris.
suscipit hinc reducem duplicati culmen honoris:
patricius necnon peditumque equitumque magister
praeficitur castris, ubi Tauri claustra cohercens
Aethiopasque vagos belli terrore relegans
gurgite pacato famulum spectaret Orontem.
Huic socer Anthemius, praefectus, consul et idem,
iudiciis populos atque annum nomine rexit.
purpureos Fortuna viros cum murice semper
prosequitur, solum hoc tantum mutatur in illis,
ut regnet qui consul erat. sed omittimus omnes.
iam tu ad plectra veni, tritus cui casside crinis

ad diadema venit, rutilum cui Caesaris ostrum
deposito thorace datur sceptroque replenda
mucrone est vacuata manus. cunabula vestra
imperii fulsere notis et praescia tellus
aurea converso promisit saecula fetu.
te nascente ferunt exorto flumina melle
dulcatis cunctata vadis oleique liquores
isse per attonitas bacca pendente trapetas.
protulit undantem segetem sine semine campus
et sine se natis invidit pampinus uvis.
hibernae rubuere rosae spretoque rigore
lilia permixtis insultavere pruinis.
tale puerperium quotiens Lucina resolvit,
mos elementorum cedit regnique futuri
fit rerum novitate fides. venisse beatos
sic loquitur natura deos: constantis Iuli
lambebant teneros incendia blanda capillos;
Astyages Cyro pellendus forte nepoti
inguinis expavit diffusum vite racemum;
praebuit intrepido mammas lupa feta Quirino;
Iulius in lucem venit, dum laurea flagrat;
magnus Alexander nec non Augustus habentur
concepti serpente deo Phoebumque Iovemque
divisere sibi: namque horum quaesiit unus
Cinyfia sub Syrte patrem; maculis genetricis

alter Phoebigenam sese gaudebat haberi,
Paeonii iactans Epidauria signa draconis.
multos cinxerunt aquilae subitumque per orbem
lusit venturas famulatrix penna coronas.
ast hunc, egregii proceres, ad sceptra vocari
iam tum nosse datum est, laribus cum forte paternis
protulit excisus iam non sua germina palmes.
imperii ver illud erat; sub imagine frondis
dextra per arentem florebant omina virgam.
at postquam primos infans exegerat annos,
reptabat super arma patris, quamque arta terebat
lammina cervicem gemina complexus ab ulna
livida laxatis intrabat ad oscula cristis.
ludus erat puero raptas ex hoste sagittas
festina tractare manu captosque per arcus
flexa reluctantes in cornua trudere nervos,
nunc tremulum tenero iaculum torquere lacerto
inque frementis equi dorsum cum pondere conti
indutas Chalybum saltu transferre catenas,
inventas agitare feras et fronde latentes
quaerere, deprensas modo claudere cassibus artis,
nunc torto penetrare veru: tum saepe fragore
laudari comitum, frendens cum belua ferrum
ferret et intratos exirent arma per armos.
conde Pelethronios, alacer puer et venator,

Aeacida, titulos, quamquam subiecta magistri
terga premens et ob hoc securus lustra pererrans
tu potius regereris equo. non principe nostro
spicula direxit melius Pythona superstans
Paean, cum vacua turbatus paene pharetra
figeret innumeris numerosa volumina telis.
Nec minus haec inter veteres audire sophistas:
Mileto quod crete Thales vadimonia culpas,
Lindie quod Cleobule canis ‘modus optimus esto’,
ex Efyra totum meditaris quod Periander,
Attice quodve Solon finem bene respicis aevi,
Prienaee Bia, quod plus tibi turba malorum est,
noscere quod tempus, Lesbo sate Pittace, suades,
quod se nosse omnes vis, ex Lacedaemone Chilon.
praeterea didicit varias, nova dogmata, sectas:
quicquid laudatum est Scythicis Anacharsis in arvis.
quicquid legifero profecit Sparta Lycurgo,
quicquid Erechtheis Cynicorum turba volutat
gymnasiis, imitata tuos, Epicure, sodales;
quicquid nil verum statuens Academia duplex
personat, arroso quicquid sapit ungue Cleanthes,
quicquid Pythagoras, Democritus, Heraclitus
deflevit, risit, tacuit; quodcumque Platonis
ingenium, quod in arce fuit, docet ordine terno,
quae vel Aristoteles, partitus membra loquendi,

argumentosis dat retia syllogismis;
quicquid Anaximenes, Euclides, Archyta, Zenon,
Arcesilas, Chrysippus Anaxagorasque dederunt,
Socraticusque animus post fatum in Faedone vivus,
despiciens vastas tenuato in crure catenas,
cum tremeret mors ipsa reum ferretque venenum
pallida securo lictoris dextra magistro.
praeterea quicquid Latialibus indere libris
prisca aetas studuit, totum percurrere suetus;
Mantua quas acies pelagique pericula lusit
Zmyrnaeas imitata tubas, quamcumque loquendi
Arpinas dat consul opem, sine fine secutus
fabro progenitum, spreto cui patre polita
eloquiis plus lingua fuit, vel quicquid in aevum
mittunt Euganeis Patavina volumina chartis;
qua Crispus brevitate placet, quo pondere Varro,
quo genio Plautus, quo fulmine Quintilianus,
qua pompa Tacitus numquam sine laude loquendus.
His hunc formatum studiis, natalibus ortum,
moribus imbutum, princeps cui mundus ab Euro
ad Zephyrum tunc sceptra dabat, cui nubilis atque
unica purpureos debebat nata nepotes,
elegit generum: sed non ut deside luxu
fortuna soceri contentus et otia captans
nil sibi deberet; comitis sed iure recepto

Danuvii ripas et tractum limitis ampli
circuit, hortatur, disponit, discutit, armat.
sic sub patre Pius moderatus castra parentis,
sic Marcus vivente Pio, post iura daturi,
innumerabilibus legionibus imperitabant.
hinc reduci datur omnis honos, et utrique magister
militiae consulque micat, coniuncta potestas
patricii, celerique gradu privata cucurrit
culmina conscenditque senum puer ipse curulem,
sedit et emerito iuvenis veteranus in auro.
Iamque parens divos: sed vobis nulla cupido
imperii; longam diademata passa repulsam
insignem legere virum, quem deinde legentem
spernere non posses. soli tibi contulit uni
hoc Fortuna decus, quamquam te posceret ordo,
ut lectus princeps mage quam videare relictus:
post socerum augustum regnas, sed non tibi venit
purpura per thalamos et coniunx regia regno
laus potius quam causa fuit; nam iuris habenis
non generum legit res publica, sed generosum.
fallor, bis gemino nisi cardine rem probat orbis:
ambit te Zephyrus rectorem, destinat Eurus,
ad Boream pugnas et formidaris ad Austrum.
Ante tamen quam te socium collega crearet,
perstrinxisse libet, quos Illyris ora triumphos

viderit, excisam quae se Valameris ab armis
forte ducis nostri vitio deserta gemebat.
haud aliter, caesus quondam cum Caepio robur
dedidit Ausonium, subita cogente ruina
electura ducem post guttura fracta Iugurthae
ultum Arpinatem Calpurnia foedera lixam
opposuit rabido res publica territa Cimbro.
hic primum ut vestras aquilas provincia vidit,
desiit hostiles confestim horrere dracones.
ilicet edomiti bello praedaque carentes
mox ipsi tua praeda iacent. sed omittimus istos
ut populatores: belli magis acta revolvo,
quod bellum non parva manus nec carcere fracto
ad gladiaturam tu Spartace vincte, parasti,
sed Scythicae vaga turba plagae, feritatis abundans,
dira, rapax, vehemens, ipsis quoque gentibus illic
barbara barbaricis, cuius dux Hormidac atque
civis erat. quis tale solum est murique genusque.
Albus Hyperboreis Tanais qua vallibus actus
Riphaea de caute cadit, iacet axe sub ursae
gens animis membrisque minax: ita vultibus ipsis
infantum suus horror inest, consurgit in artum
massa rotunda caput; geminis sub fronte cavernis
visus adest oculis absentibus; acta cerebri
in cameram vix ad refugos lux pervenit orbes,

non tamen et clausos; nam fornice non spatioso
magna vident spatia, et maioris luminis usum
perspicua in puteis compensant puncta profundis.
tum, ne per malas excrescat fistula duplex,
obtundit teneras circumdata fascia nares,
ut galeis cedant: sic propter proelia natos
maternus deformat amor, quia tensa genarum
non interiecto fit latior area naso.
cetera pars est pulchra viris: stant pectora vasta,
insignes umeri, succincta sub ilibus alvus.
forma quidem pediti media est, procera sed extat,
si cernas equites: sic longi saepe putantur,
si sedeant. vix matre carens ut constitit infans,
mox praebet dorsum sonipes; cognata reare
membra viris: ita semper equo ceu fixus adhaeret
rector; cornipedum tergo gens altera fertur,
haec habitat. teretes arcus et spicula cordi,
terribiles certaeque manus iaculisque ferendae
mortis fixa fides et non peccante sub ictu
edoctus peccare furor. gens ista repente
erumpens solidumque rotis transvecta per Histrum
venerat et sectas inciderat orbita lymphas.
hanc tu directus per Dacica rura vagantem
contra is, aggrederis, superas, includis; et ut te
metato spatio castrorum Serdica vidit,

obsidione premis. quae te sic tempore multo
in vallo positum stupuit, quod miles in agros
nec licitis nec furtivis excursibus ibat.
cui deesset cum saepe Ceres semperque Lyaeus,
disciplina tamen non defuit; inde propinquo
hoste magis timuere ducem. sic denique factum est,
ut socius tum forte tuus, mox proditor, illis
frustra terga daret commissae tempore pugnae.
qui iam cum fugeret flexo pede cornua nudans,
tu stabas acie solus, te sparsa fugaci
expetiit ductore manus, te Marte pedestri
sudantem repetebat eques, tua signa secutus
non se desertum sensit certamine miles.
i nunc et veteris profer praeconia Tulli,
aetas cana patrum, quod pulchro hortamine mendax
occuluit refugi nutantia foedera Metti.
nil simile est fallique tuum tibi non placet hostem.
tunc vicit miles, dum se putat esse iuvandum;
hic vicit, postquam se comperit esse relictum.
dux fugit, insequeris; renovat certamina, vincis;
clauditur, expugnas; elabitur, obruis atque
Sarmaticae paci pretium sua funera ponis.
paretur, iussum subiit iam transfuga letum
atque peregrino cecidit tua victima ferro.
ecce iterum, si forte placet, conflige, vetustas;

Hannibal ille ferox ad poenam forte petitus,
etsi non habuit ius vitae fine supremo,
certe habuit mortis: quem caecus carcer et uncus
et quem expectabat fracturus guttura lictor,
hausit Bebrycio constantior hospite virus;
nam te qui fugit, mandata morte peremptus,
non tam victoris periit quam iudicis ore.
Nunc ades, o Paean, lauro cui grypas obuncos
docta lupata ligant, quotiens per frondea lora
flectis penniferos ederis bicoloribus armos;
huc converte chelyn: non est modo dicere tempus
Pythona exstinctum nec bis septena sonare
vulnera Tantalidum, quorum tibi funera servat
cantus et aeterno vivunt in carmine mortes.
vos quoque, Castalides, paucis quo numine nobis
venerit Anthemius gemini cum foedere regni
pandite: pax rerum misit qui bella gubernet.
Auxerat Augustus naturae lege Severus
divorum numerum; quem mox Oenotria casum
vidit ut aerei de rupibus Appennini
pergit caerulei vitreas ad Thybridis aedes,
non galea conclusa genas (nec sutilis illi
circulus inpactis loricam texuit hamis),
sed nudata caput; pro crine racemifer exit
plurima per frontem constringens oppida palmes,

perque umeros teretes, rutilantes perque lacertos
pendula gemmiferae mordebant suppara bullae.
segnior incedit senio venerandaque membra
viticomam retinens baculi vice flectit ad ulmum.
sed tamen Vbertas sequitur: quacumque propinquat,
incessu fecundat iter; comitataque gressum
laeta per impressas rorat Vindemia plantas.
ilicet ingreditur Tiberini gurgitis antrum;
currebat fluvius residens et harundinis altae
concolor in viridi fluitabat silva capillo.
dat sonitum mento unda cadens, licet hispida saetis
suppositis multum sedaret barba fragorem.
pectore ructabat latices lapsuque citato
sulcabat madidam iam torrens alveus alvum.
terretur veniente dea manibusque remissis
remus et urna cadunt. veniae tum verba paranti
illa prior: ‘venio viduatam praesule nostro
per te, si placeat, lacrimis inflectere Romam:
expetat Aurorae partes fastuque remoto
hoc unum praestet, iam plus dignetur amari.
instrue quas quaerat vires orbique iacenti
quo poscat dic orbe caput. quemcumque creavit
axe meo natum, confestim fregit in illo
imperii fortuna rotas. hinc Vandalus hostis
urget et in nostrum numerosa classe quotannis

militat excidium, conversoque ordine fati
torrida Caucaseos infert mihi Byrsa furores.
praeterea invictus Ricimer, quem publica fata
respiciunt, proprio solus vix Marte repellit
piratam per rura vagum, qui proelia vitans
victorem fugitivus agit. quis sufferat hostem,
qui pacem pugnamque negat? nam foedera nulla
cum Ricimere iacit. quem cur nimis oderit audi.
incertum crepat ille patrem, cum serva sit illi
certa parens; nunc ut regis sit filius, effert
matris adulterium. tum livet, quod Ricimerem
in regnum duo regna vocant; nam patre Suebus,
a genetrice Getes. simul et reminiscitur illud,
quod Tartesiacis avus huius Vallia terris
Vandalicas turmas et iuncti Martis Halanos
stravit et occiduam texere cadavera Calpen.
quid veteres narrare fugas, quid damna priorum?
Agrigentini recolit dispendia campi.
inde furit, quod se docuit satis iste nepotem
illius esse viri, quo viso, Vandale, semper
terga dabas. nam non Siculis illustrior arvis
tu, Marcelle, redis, per quem tellure marique
nostra Syracosios presserunt arma penates;
nec tu, cui currum Curii superare, Metelle,
contigit, ostentans nobis elefanta frequentem,

grex niger albentes tegeret cum mole iugales
auctoremque suum celaret pompa triumphi.
Noricus Ostrogothum quod continet, iste timetur;
Gallia quod Rheni Martem ligat, iste pavori est.
quod consanguineo me Vandalus hostis Halano
diripuit radente, suis hic ultus ab armis.
sed tamen unus homo est nec tanta pericula solus
tollere, sed differre potest: modo principe nobis
est opus armato, veterum qui more parentum
non mandet sed bella gerat, quem signa moventem
terra vel unda tremant, ut tandem iure recepto
Romula desuetas moderentur classica classes.'
Audiit illa pater, simul annuit. itur in urbem.
continuo videt ipse deam, summissus adorat,
pectus et exertam tetigerunt cornua mammam:
mandatas fert inde preces. quas diva secuta
apparat ire viam. laxatos torva capillos
stringit et inclusae latuerunt casside turres;
infula laurus erat. bullis hostilibus asper
applicat a laeva surgentem balteus ensem.
inseritur clipeo victrix manus; illius orbem
Martigenae, lupa, Thybris, Amor, Mars, Ilia complent
fibula mordaci refugas a pectore vestes
dente capit. micat hasta minax, quercusque trophaeis
curva tremit placidoque deam sub fasce fatigat.

perpetuo stat planta solo, sed fascia primos
sistitur ad digitos, retinacula bina cothurnis
mittit in adversum vincto de fomite pollex,
quae stringant crepidas et concurrentibus ansis
vinclorum pandas texant per crura catenas.
ergo, sicut erat, liquidam transvecta per aethram
nascentis petiit tepidos Hyperionis ortus.
Est locus Oceani, longinquis proximus Indis,
axe sub Eoo, Nabataeum tensus in Eurum:
ver ibi continuum est, interpellata nec ullis
frigoribus pallescit humus, sed flore perenni
picta peregrinos ignorant arva rigores;
halant rura rosis, indiscriptosque per agros
fragrat odor; violam, cytisum, serpylla, ligustrum,
lilia, narcissos, casiam, colocasia, caltas,
costum, malobathrum, myrrhas, opobalsama, tura
parturiunt campi; nec non pulsante senecta
hinc rediviva petit vicinus cinnama Phoenix,
hic domus Aurorae rutilo crustante metallo
bacarum praefert leves asprata lapillos.
diripiunt diversa oculos et ab arte magistra
hoc vincit quodcumque vides; sed conditur omnis
sub domina praesente decor, nimioque rubore
gemmarum varios perdit, quia possidet, ignes.
fundebat coma pexa crocos flexoque lacerto

lutea depressus comebat tempora pecten.
fundebant oculi radios; color igneus illis,
non tamen ardor erat, quamvis de nocte recussa
excepti soleant sudorem fingere rores.
pectora bis cingunt zonae, parvisque papillis
invidiam facit ipse sinus; pars extima pepli
perfert puniceas ad crura rubentia rugas.
sic regina sedet solio; sceptri vice dextram
lampadis hasta replet; Nox adstat proxima divae,
iam refugos conversa pedes, ac pone tribunal
promit Lux summum vix intellecta cacumen.
hinc Romam liquido venientem tramite cernens
exiluit propere et blandis prior orsa loquelis:
‘quid, caput o mundi,’ dixit, ‘mea regna revisis?
quidve iubes?’ paulum illa silens atque aspera miscens
mitibus haec coepit: ‘venio (desiste moveri
nec multum trepida), non ut mihi pressus Araxes
imposito sub ponte fluat nec ut ordine prisco
Indicus Ausonia potetur casside Ganges,
aut ut tigriferi pharetrata per arva Niphatis
depopuletur ovans Artaxata Caspia consul.
non Pori modo regna precor nec ut hisce lacertis
frangat Hydaspeas aries inpactus Erythras.
non in Bactra feror nec committentia pugnas
nostra Semiramiae rident ad classica portae.

Arsacias non quaero domus nec tessera castris
in Tesifonta datur. totum hunc tibi cessimus axem.
et nec sic mereor, nostram ut tueare senectam?
omne quod Euphraten Tigrimque interiacet, olim
sola tenes; res empta mihi est de sanguine Crassi,
ad Carrhas pretium scripsi; nec inulta remansi
aut periit sic emptus ager; si fallo, probasti,
Ventidio mactate Sapor. nec sufficit istud:
Armenias Pontumque dedi, quo Marte petitum
dicat Sulla tibi; forsan non creditur uni:
consule Lucullum. taceo iam Cycladas omnes:
adquisita meo servit tibi Creta Metello.
transcripsi Cilicas: hos Magnus fuderat olim.
adieci Syriae, quos nunc moderaris, Isauros:
hos quoque sub nostris domuit Servilius armis.
concessi Aetolos veteres Acheloiaque arva,
transfudi Attalicum male credula testamentum,
Epirum retines: tu scis, cui debeat illam
Pyrrhus. in Illyricum specto te mittere iura
ac Macetum terras: et habes tu, Paule, nepotes.
Aegypti frumenta dedi: mihi vicerat olim
Leucadiis Agrippa fretis. Iudaea tenetur
sub dicione tua, tamquam tu miseris illuc
insignem cum patre Titum. tibi Cypria merces
fertur; pugnaces ego pauper laudo Catones.

Dorica te tellus et Achaica rura tremiscunt,
tendis et in bimarem felicia regna Corinthon:
dic, Byzantinus quis rem tibi Mummius egit?
Sed si forte placet veteres sopire querelas,
Anthemium concede mihi. sit partibus istis
Augustus longumque Leo; mea iura gubernet
quem petii; patrio vestiri murice natam
gaudeat Euphemiam sidus divale parentis.
adice praeterea privatum ad publica foedus:
sit socer Augustus genero Ricimere beatus;
nobilitate micant: est vobis regia virgo,
regius ille mihi. si concors annuis istud,
mox Libyam sperare dabis. circumspice taedas
antiquas: par nulla tibi sic copula praesto est.
proferat hic veterum thalamos diserimine partos
Grraecia, ni pudor est: repäratis Pisa quadrigis
suscitet Oenomaum, natae quem fraude cadentem
cerea destituit resolutis axibus obex;
procedat Colchis prius agnita virgo marito
crimine quam sexu; spectet de carcere circi
pallentes Atalanta procos et poma decori
Hippomenis iam non pro solo colligat auro;
Deianira, tuas Achelous gymnade pinguis
illustret taedas et ab Hercule pressus anhelo
lassatum foveat rivis rivalibus hostem:

quantumvis veteris repetam conubia saecli,
transcendunt hic heroas, heroidas illa.
hos thalamos, Ricimer, Virtus tibi pronuba poscit
atque Dionaeam dat Martia laurea myrtum.
ergo age, trade virum non otia pigra foventem
deliciisque gravem, sed quem modo nauticus urit
aestus Abydenique sinus et Sestias ora
Hellespontiacis circumclamata procellis;
quas pelagi fauces non sic tenuisse vel illum
crediderim, cui ruptus Athos, cui remige Medo
turgida silvosam currebant vela per Alpem;
nec Lucullanis sic haec freta cincta carinis,
segnis ad insignem sedit cum Cyzicon hostis,
qui cogente fame cognata cadavera mandens
vixit morte sua. sed quid mea vota retardo?
trade magis.’ tum pauca refert Tithonia coniunx:
‘duc age, sancta parens, quamquam mihi maximus usus
invicti summique ducis, dum mitior extes
et non disiunctas melius moderemur habenas.
nam si forte placet veterum meminisse laborum,
et qui pro patria vestri pugnaret Iuli,
ut nil plus dicam, prior hinc ego Memnona misi.’
Finierant; geminas iunxit Concordia partes,
electo tandem potitur quod principe Roma.
nunc aliquos voto simili vel amore, Vetustas,

te legisse crepa, numquam non invida summis
emeritisque viris. Brenni contra arma Camillum
profer ab exilio Cincinnatoque secures
expulso Caesone refer flentemque parentem
a rastris ad rostra roga, miseroque tumultu
pelle prius quos victa petas; si ruperit Alpes
Poenus, ad afflictos condemnatosque recurre;
improbus ut rubeat Barcina clade Metaurus,
multatus tibi consul agat, qui milia fundens
Hasdrubalis, rutilum sibi cum fabricaverit ensem,
concretum gerat ipse caput. longe altera nostri
gratia iudicii est: scit se non laesus amari.
Sed mea iam nimii propellunt carbasa flatus;
siste, Camena, modos tenues, portumque petenti
iam placido sedeat mihi carminis ancora fundo.
at tamen, o princeps, quae nunc tibi classis et arma
tractentur, quam magna geras quam tempore parvo,
si mea vota deus produxerit, ordine recto
aut genero bis mox aut te ter consule dicam.
nam modo nos iam festa vocant, et ad Vlpia poscunt
te fora donabis quos libertate Quirites,
quorum gaudentes exceptant verbera malae.
perge, pater patriae, felix atque omine fausto
captivos vincture novos absolve vetustos.

CARMEN III

AD LIBELLVM.

Quid faceret laetas segetes, quod tempus amandum
    messibus et gregibus, vitibus atque apibus,
ad Maecenatis quondam sunt edita nomen:
    hinc, Maro, post audes arma virumque loqui.
at mihi Petrus erit Maecenas temporis huius,
    nam famae pelagus sidere curro suo.
si probat, emittit, si damnat carmina, celat,
    nec nos ronchisono rhinocerote notat.
i, liber: hic nostrum tutatur, crede, pudorem;
    hoc censore etiam displicuisse placet.

CARMEN IV

PRAEFATIO PANEGYRICI DICTI D. N. IMP. CAESARI IVLIO VALERIO MAIORIANO AUGUSTO.

Tityrus ut quondam patulae sub tegmine fagi
volveret inflatos murmura per calamos,
praestitit afflicto ius vitae Caesar et agri,
nec stetit ad tenuem celsior ira reum;
sed rus concessum dum largo in principe laudat,
caelum pro terris rustica Musa dedit;
nec fuit inferius Phoebeia dona referre:
fecerat hic dominum, fecit et ille deum.
et tibi, Flacce, acies Bruti Cassique secuto
carminis est auctor qui fuit et veniae.
sic mihi diverso nuper sub Marte cadenti
iussisti erecto, victor, ut essem animo.
serviat ergo tibi servati lingua poetae
atque meae vitae laus tua sit pretium.
non ego mordaci fodiam modo dente Maronem
nec civem carpam, terra Sabella, tuum.
res minor ingenio nobis, sed Caesare maior;
vincant eloquio, dummodo nos domino.

CARMEN V

PANEGYRICUS.

Concipe praeteritos, res publica, mente triumphos:
imperium iam consul habet, quem purpura non plus
quam lorica operit, cuius diademata frontem
non luxu sed lege tegunt, meritisque laborum
post palmam palmata venit; decora omnia regni
accumulant fasces et princeps consule crescit.
personat ergo tuum caelo, rure, urbibus, undis
exultans Europa sophos, quod rector haberis,
victor qui fueras. fateor, trepidaverat orbis,
dum non vis vicisse tibi nimioque pudore,
quod regnum mereare, doles tristique repulsa
non moderanda subis quae defendenda putasti.
Sederat exerto bellatrix pectore Roma,
cristatum turrita caput, cui pone capaci
casside prolapsus perfundit terga capillus.
laetitiam censura manet terrorque pudore
crescit, et invita superat virtute venustas.
ostricolor pepli textus, quem fibula torto
mordax dente forat; tum quicquid mamma refundit
tegminis, hoc patulo concludit gemma recessu.
hinc fulcit rutilus spatioso circite laevum
umbo latus; videas hic crasso fusa metallo
antra Rheae fetamque lupam, quam fauce retecta

blandiri quoque terror erat; quamquam illa vorare
Martigenas et picta timet; pars proxima Thybrim
exprimit; hic scabri fusus sub pumice tofi
proflabat madidum per guttura glauca soporem;
pectus palla tegit, quam neverat Ilia coniunx,
liquenti quae iuncta toro vult murmura lymphis
tollere et undosi somnum servare mariti.
ista micant clipeo; cuspis trabe surgit eburna,
ebria caede virum. propter Bellona trophaeum
exstruit et quercum captivo pondere curvat.
consurgit solium saxis, quae caesa rubenti
Aethiopum de monte cadunt, ubi sole propinquo
nativa exustas afflavit purpura rupes.
iungitur hic Synnas, Nomadum lapis additur istic,
antiquum mentitus ebur; post caute Laconum
marmoris herbosi radians interviret ordo.
ergo ut se mediam solio dedit, advolat omnis
terra simul, tum quaeque suos provincia fructus
exposuit: fert Indus ebur, Chaldaeus amomum,
Assyrius gemmas, Ser vellera, tura Sabaeus,
Atthis mel, Phoenix palmas, Lacedaemon olivum,
Arcas equos, Epirus equas, pecuaria Gallus,
arma Chalybs, frumenta Libys, Campanus Iacchum,
aurum Lydus, Arabs guttam, Panchaia myrrham,
Pontus castorea, blattam Tyrus, aera Corinthus;

Sardinia argentum, naves Hispania defert,
fulminis et lapidem; scopulos iaculabile fulgur
fucat et accensam silicem fecunda maritat
ira deum; quotiens caelum se commovet illic,
plus ibi terra valet. subito flens Africa nigras
procubuit lacerata genas et cernua frontem
iam male fecundas in vertice fregit aristas
ac sic orsa loqui est: ‘venio pars tertia mundi,
infelix felice uno. famula satus olim
hic praedo et dominis extinctis barbara dudum
sceptra tenet tellure mea penitusque fugata
nobilitate furens quod non est non amat hospes.
o Latii sopite vigor, tua moenia ridet
insidiis cessisse suis: non concutis hastam?
non pro me vel capta doles? tua nempe putantur
surgere fata malis et celsior esse ruina.
sed melius, quod terror abit: iam vincere restat,
si pugnas, ut victa soles. Porsenna superbum
Tarquinium inpingens complevit milite Tusco
Ianiculum quondam; sed dum perrumpere portas
obsidione parat, totam te pertulit uno
Coclitis in clipeo; presserunt milia solum
multa virum pendente via; nec ponte soluto,
cum caderet, cecidit. rex idem denique morte
admonitus scribae didicit sibi bella moveri

non solum cum bella forent; mox pace petita
in regnum rediit, non tam feriente fugatus
quam flagrante viro. steterat nam corde gelato
Scaevola et apposito dextram damnaverat igni,
plus felix peccante manu, cum forte satelles
palleret constante reo tormentaque capti
is fugeret qui tortor erat. Brennum tremuisti,
post melior: quodcumque tuum est, quodcumque vocaris,
iam solus Tarpeius erat; sed reppulit unus
tum quoque totam aciem, Senones dum garrulus anser
nuntiat et vigilat vestrum sine milite fatum.
me quoque (da veniam, quod bellum gessimus olim)
post Trebiam Cannasque domas, Romanaque tecta
Hannibal ante meus quam nostra Scipio vidit.
quid merui? fatis cogor tibi bella movere,
cum volo, cum nolo. trepidus te territat hostis,
sed tutus claudente freto, velut hispidus alta
sus prope tesqua iacet claususque cacuminat albis
os nigrum telis gravidum; circumlatrat ingens
turba canum, si forte velit concurrere campo:
ille per obiectos vepres tumet atque superbit,
vi tenuis fortisque loco, dum proximus heia
venator de colle sonet: vox nota magistri
lassatam reparat rabiem; tum vulnera caecus
fastidit sentire furor. quid proelia differs?

quid mare formidas, pro cuius saepe triumphis
et caelum pugnare solet? quid quod tibi princeps
est nunc praeterea eximius, quem saecula clamant
venturum excidio Libyae, qui tertius ex me
accipiet nomen? debent hoc fata labori,
Maioriane, tuo. quem cur conscendere classem
ac portus intrare meos urbemque subire,
si iubeas, cupiam, paucis ex ordine fabor.
‘Fertur, Pannoniae qua Martia pollet Acincus,
Illyricum rexisse solum cum tractibus Histri
huius avus; nam Theudosius, quo tempore Sirmi
Augustum sumpsit nomen, per utramque magistrum
militiam ad partes regni venturus Eoas
Maiorianum habuit. Latiis sunt condita fastis
facta ducis, quotiens Scythicis illata colonis
classica presserunt Hypanim, Peucenque rigentem
mente salutatis irrisit lixa pruinis.
hunc socerum pater huius habet, vir clarus et uno
culmine militiae semper contentus, ut unum
casibus in dubiis iunctus sequeretur amicum.
non semel oblatis temptavit fascibus illum
Aetio rapere aula suo, sed perstitit ille,
maior honoratis: coepit pretiosior esse
sic pretio non capta fides. erat ille quod olim
quaestor consulibus: tractabat publica iure

aera suo; tantumque modum servabat, ut illum
narraret rumor iam rebus parcere nati.
Senserat hoc sed forte ducis iam livida coniunx
augeri famam pueri, suffusaque bili
coxerat internum per barbara corda venenum.
ilicet explorat caelum totamque volutis
percurrit mathesim numeris, interrogat umbras,
fulmina rimatur, fibras videt, undique gaudens
secretum rapuisse deo. sic torva Pelasgum
Colchis in aplustri steterat trepidante marito
Absyrtum sparsura patri facturaque caesi
germani plus morte nefas, dum funere pugnat
et fratrem sibi tela facit: vel cum obruit ignem
taurorum plus ipsa calens texitque trementem
frigida flamma virum, quem defendente veneno
inter flagrantes perhibent alsisse iuvencos.
ergo animi dudum impatiens, postquam audiit isti
imperium et longum statui, laniata lacertos
ingreditur qua strata viri vocemque furentem
his rumpit: ‘secure iaces, oblite tuorum,
o piger: et mundo princeps (sic saecula poscunt)
Maiorianus erit; clamant hoc sidera signis,
hoc homines votis. isti quid sidera quaero,
fatum aliud cui fecit amor? nil fortius illo,
et puer est cupidus numquam sed parcus habendi,

pauper adhuc iam spargit opes, ingentia suadet
consilia et sequitur, totum quod cogitat altum est,
urget quod sperat. ludum si forte retexam,
consumpsit quicquid iaculis fecisse putaris
istius una dies: tribus hunc tremuere sagittis
anguis, cervus, aper, non sic libravit in hostem
spicula qui nato serpentis corpore cincto
plus timuit, cum succurrit, dum iactibus isdem
interitum vitamque daret stabilemque teneret
corde tremente manum, totamque exiret in artem
spe propiore metus, dans inter membra duorum
unius mortem. libeat decernere caestu:
cessit Eryx Siculus, simili nec floruit arte
Sparta, Therapnaea pugilem cum gymnade pinguem
stratus Bebryciis Amycus suspexit harenis.
qui vigor in pedibus! frustra sibi natus Ofelte
Sicaniam tribuit palmam, plantasque superbas
haud ita per siccam Nemeen citus extulit Arcas,
cuius in Aetolo volitantem pulvere matrem
horruit Hippomenes, multo qui caespite circi
contemptu praemissus erat, cum carceris antro
emicuit pernix populo trepidante virago,
nil toto tactura gradu, cum pallidus ille
respiceret medium post se decrescere campum
et longas ad signa vias flatuque propinquo

pressus in hostili iam curreret anxius umbra,
donec ad anfractum metae iam iamque relictus
concita ter sparso fregit vestigia pomo.
qui videt hunc equitem, Ledaeum spernit alumnum
ac iuvenem, Sthenoboea, tuum. cui terga vetustas
pennati largitur equi Lyciamque Chimaeram
quem superasse refert, vulnus cum sustulit unum
tres animas. vitam tum si tibi fata dedissent,
Maioriane ferox, vetuisses Castora frenos,
Pollucem caestus, Alconem spicula nosse,
Bellerofonteis insultaturus opimis.
si clipeum capiat, vincit Telamone creatum,
qui puppes inter Graias contra Hectoris ignem
ipsam etiam infidi classem defendit Vlixis.
missile si quanto iaculetur pondere quaeris,
segnius insertae trepidans pro fasce Camillae
excussit telum Metabus, nec turbine tanto
stridula Pelidae per Troilon exiit ornus;
nec sic heroum tardantem busta Creontem
Atticus Aegides rupit Marathonide quercu;
nec sic intortum violatae Phoebados ultrix
in Danaos fulmen iecit, cum Graecia Troiae
noctem habuit similemque facem fixusque Caferei
cautibus inter aquas flammam ructabat Oileus.
parva loquor. quid quod, quotiens tibi bella geruntur,

discipulus, non miles adest? et fingit alumnum:
aemulus econtra spectat, quod viceris odit
et quos vincis amat; totus dormitat ad istum
magnus Alexander, patris quem gloria torsit.
quid faciam infelix? nato quae regna parabo
exclusa sceptris Geticis, res publica si me
praeterit et parvus super hoc Gaudentius huius
calcatur fatis? istum iam Gallia laudat
quodque per Europam est. rigidis hunc abluit undis
Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona, Sequana, Ledus,
Clitis, Elaris, Atax, Vacalis: Ligerimque bipenni
excisum per frusta bibit. cum bella timentes
defendit Turonos, aberas; post tempore parvo
pugnastis pariter, Francus qua Cloio patentes
Atrebatum terras pervaserat. hic coeuntes
claudebant angusta vias arcuque subactum
vicum Helenam flumenque simul sub tramite longo
artus suppositis trabibus transmiserat agger.
illic te posito pugnabat pōnte sub ipso
Maiorianus eques. fors ripae colle propinquo
barbaricus resonabat hymen Scythicisque choreis
nubebat flavo similis nova nupta marito.
hos ergo, ut perhibent, stravit; crepitabat ad ictus
cassis et oppositis hastarum verbera thorax
arcebat squamis, donec conversa fugatus

hostis terga dedit; plaustris rutilare videres
barbarici vaga festa tori coniectaque passim
fercula captivasque dapes cirroque madente
ferre coronatos redolentia serta lebetas.
ilicet increscit Mavors thalamique refringit
plus ardens Bellona faces; rapit esseda victor
nubentemque nurum. non sic Pholoetica monstra
atque Pelethronios Lapithas Semeleius Euhan
miscuit, Haemonias dum flammant orgia matres
et Venerem Martemque cient ac prima cruentos
consumunt ad bella cibos Bacchoque rotato
pocula tela putant, cum crudescente tumultu
polluit Emathium sanguis Centauricus Othryn.
nec plus nubigenum celebrentur iurgia fratrum:
hic quoque monstra domat, rutili quibus arce cerebri
ad frontem coma tracta iacet nudataque cervix
saetarum per damna nitet, tum lumine glauco
albet aquosa acies ac vultibus undique rasis
pro barba tenues perarantur pectine cristae.
strictius assutae vestes procera cohercent
membra virum, patet his altato tegmine poples,
latus et angustam suspendit balteus alvum.
excussisse citas vastum per inane bipennes
et plagae praescisse locum clipeosque rotare
ludus et intortas praecedere saltibus hastas

inque hostem venisse prius; puerilibus annis
est belli maturus amor. si forte premantur
seu numero seu sorte loci, mors obruit illos,
non timor; invicti perstant animoque supersunt
iam prope post animam. tales te teste fugavit
et laudante viros. quisnam ferat? omnia tecum,
te sine multa facit. pugnant pro principe cuncti:
quam timeo, ne iam iste sibi! si regna tenebit,
huic vincis quodcumque domas. nil fata relinquunt
hic medium: percussor enim si respuis esse,
servus eris. certe recto si tramite servat
sidera Chaldaeus, novit si gramina Colchus,
fulgura si Tuscus, si Thessalus elicit umbras,
si Lyciae sortes sapiunt, si nostra volatu
fata locuntur aves, doctis balatibus Hammon
si sanctum sub Syrte gemit, si denique verum
Phoebe, Themis, Dodona, canis, post tempora nostra
Iulius hic Augustus erit. coniunctus amore
praeterea est iuveni, grandis quem spiritus armat
regis avi. quo te vertas? ad culmina mundi
hic fatum fert, ambo animum. consurge simulque
aggredere ignaros; neutrum mactare valebis,
si iubeas utrumque mori; sed necte dolosas
blanditias uni, ferro tamen iste petatur.
quid loquor incassum? nihil est, quod tanta cavemus?

ut regnet, victurus erit?’ commotus in iras
Aetius sic pauca refert: ‘compesce furentis
impia vota animi: mortem mandare valebo
insontis, taceam nostri? quisquamne precatur,
ut sine criminibus crimen fiat bene nasci?
ad poenam quis fata vocet? tua viscera ferro,
Maioriane, petam, Phoebus si nocte refulget,
luna die, duplex ponto si plaustra novatur
Parrhasis, Atlantem Tanais, si Bagrada cernit
Caucason, Hercynii nemoris si stipite lintris
texta Nabataeum pro Rheno sulcat Hydaspen,
si bibit Hispanus Gangem tepidisque ab Erythris
ad Tartesiacum venit Indus aquator Hiberum,
si se Pollucis perfundit sanguine Castor,
Thesea Pirithoi, Pyladen si stravit Orestae
vel furibunda manus, raperet cum Taurica sacra
matricida pius. sed ne sprevisse dolorem
forte tuum videar, vivat careatque parumper
militia. heu potuit nobis, nisi triste putasses,
fortunam debere suam.’ sic fatur et illum
rure iubet patrio suetos mutare labores,
fatorum currente rota, quo disceret agri
quid possessorem maneat, quos denique mores
ius civile paret, ne solam militis artem
ferret ad imperium. suspenderat ilicet arma

emeritus iuvenis, sterilis ieiunia terrae
vomere fecundans. sic quondam consule curvo
vertebas campos, paulum si pace sequestra
classica laxasses, fortis eui laeva regebat
stivam post aquilas, humili dum iuncta camino
victoris fumum biberet palmata bubulci.
Principis interea gladio lacrimabile fatum
clauserat Aetius; cuius quo tutius ille
magna Palatinis coniungeret agmina turmis,
evocat hunc precibus; sed non se poena moratur
sanguinis effusi (numerum collegerat ergo,
non animum populi); ferri mala crimina ferro
solvit et in vestram plus concidit ille ruinam.
iam tunc imperium praesentis principis aurea
volvebant bona fata colu; sed publica damna
invidiam fugere viri. quicumque fuerunt
nomen in Augustum lecti, tenuere relictum
Caesaribus solium: postquam tu capta laboras,
hic quod habet fecit. Traianum Nerva vocavit,
cum pignus iam victor erat; Germanicus esset
ut titulis, meritis fuerat. res ordine currit;
hanc ambit famam, quisquis sic incipit. olim
post Capreas Tiberi, post turpia numina Gai,
censuram Claudi, citharam thalamosque Neronis,
post speculi immanis pompam, quo se ille videbat

hinc turpis, quod pulcher, Otho, post quina Vitelli
milia famosi ventris damnata barathro,
his titulis princeps lectus simili que labore
Vespasianus erat. sed ne fortasse latronis
me clausam virtute putes, consumpsit in illo
vim gentis vitae vitium; Scythicam feritatem
non vires, sed vota tenent, spoliisque potitus
immensis robur luxu iam perdidit omne,
quo valuit, dum pauper erat. mea viscera pro se
in me nunc armat; laceror tot capta per annos
iure suo, virtute mea, fecundaque poenis
quos patiar pario. propriis nil conficit armis:
Gaetulis, Nomadis, Garamantibus Autololisque,
Arzuge, Marmarida, Psyllo, Nasamone timetur
segnis, et ingenti ferrum iam nescit ab auro.
ipsi autem color exsanguis, quem crapula vexat
et pallens pinguedo tenet, ganeaque perenni
pressus acescentem stomachus non explicat auram.
par est vita suis; non sic Barcaeus opimam
Hannibal ad Capuam periit, cum fortia bello
inter delicias mollirent corpora Baiae
et se Lucrinas qua vergit Gaurus in undas
bracchia Massylus iactaret nigra natator.
atque ideo hunc dominum saltem post saecula tanta
ultorem mihi redde, precor, ne dimicet ultra

Carthago Italiam contra.’ sic fata dolore
ingemuit lacrimisque preces adiuvit obortis.
his haec Roma refert: ‘longas succinge querelas,
o devota mihi: vindex tibi nomine divum
Maiorianus erit. sed paucis pauca retexam.
ex quo Theudosius communia iura fugato
reddidit auctoris fratri, cui guttura fregit
post in se vertenda manus, mea Gallia rerum
ignoratur adhuc dominis ignaraque servit.
ex illo multum periit, quia principe clauso,
quisquis erat, miseri diversis partibus orbis
vastari sollemne fuit. quae vita placeret,
cum rector moderandus erat? contempta tot annos
nobilitas iacuit: pretium res publica forti
rettulit invidiam. princeps haec omnia noster
corrigit atque tuum vires ex gentibus addens
ad bellum per bella venit: nam maximus isse est,
non pugnasse labor. terimus cur tempora verbis?
pervenit et vincit.’ tali sermone peractum
concilium, verbisque deae famulante metallo
aurea concordes traxerunt fila sorores.
Hos me, quos cecini, Romae Libyaeque labores
vota hominum docuere loqui; iam tempus ad illa
ferre pedem, quae fanda mihi vel Apolline muto:
pro Musis Mars vester erit. conscenderat Alpes

Raetorumque iugo per longa silentia ductus
Romano exierat populato trux Alamannus
perque Cani quondam dictos de nomine eampos
in praedam centum novies dimiserat hostes.
iamque magister eras: Burconem dirigis illuc
exigua comitante manu, sed sufficit istud,
cum pugnare iubes; certa est victoria nostris
te mandasse acies; peragit fortuna triumphum
non populo, sed amore tuo; nolo agmina campo,
quo mittis paucos. felix te respicit iste
eventus belli. certatum est iure magistri,
Augusti fato nuper: post hostis aperto
errabat lentus pelago, postquam ordine vobis
ordo omnis regnum dederat, plebs, curia. miles,
et collega simul. Campanam flantibus Austris
ingrediens terram securum milite Mauro
agricolam aggreditur; pinguis per transtra sedebat
Vandalus opperiens praedam, quam iusserat illuc
captivo capiente trahi. sed vestra repente
inter utrumque hostem dederant sese agmina planis,
quae pelagus collemque secant portumque reducto
efficiunt flexu fluvii. perterrita primum
montes turba petit, trabibus quae clausa relictis
praedae praeda fuit; tum concitus agmine toto
in pugnam pirata coit: pars lintre cavata

iam dociles exponit equos, pars ferrea texta
concolor induitur, teretes pars explicat arcus
spiculaque infusum ferro latura venenum,
quae feriant bis missa semel. iam textilis anguis
discurrit per utramque aciem, cui guttur adactis
turgescit zephyris; patulo mentitur hiatu
iratam pictura famem, pannoque furorem
aura facit, quotiens crassatur vertile tergum
flatibus, et nimium iam non capit alvus inane.
at tuba terrisono strepuit grave rauca fragore,
responsat clamor lituis, virtusque repente
ignavis vel parva furit. cadit undique ferrum,
hinc tamen in iugulos: hunc torta falarica iactu
proterit, ad mortem vix cessatura secundam:
hunc conti rotat ictus; equo ruit aclyde fossus
ille veruque alius; iacet hic simul alite telo,
absentem passus dextram; pars poplite secto
mortis ad invidiam vivit, partemque cerebri
hic galeae cum parte rapit, fortique lacerto
disicit ancipiti miserabile sinciput ense.
ut primum versis dat tergum Vandalus armis,
succedit caedes pugnae: discrimine nullo
sternuntur passim campis, et fortia quaeque
fecit iners. trepidante fuga mare pallidus intrat
et naves pertransit eques, turpique natatu

de pelago ad cymbam rediit. sic tertia Pyrrhi
quondam pugna fuit: caesis cum milibus illum
Dentatus premeret, lacerae vix fragmina classis
traxit in Epirum, qui Chaonas atque Molossos,
qui Thracum Macetumque manus per litora vestra
sparserat et cuius vires Oenotria pallens
ipsaque, quae petiit, trepidaverat uncta Tarentus.
hostibus expulsis campum qui maximus extat
iam lustrare vacat: videas hic strage sub illa
utrorumque animos; nullus non pectore caesus,
quisquis vester erat: nullus non terga foratus,
illorum quisquis. clamant hoc vulnera primi
praedonum tum forte ducis, cui regis avari
narratur nupsisse soror, qui pulvere caeco
clausus et elisus pilis vestigia turpis
gestat adhuc probrosa fugae. sic agmina vestra
cum spoliis campum retinent et Marte fruuntur.
interea duplici texis dum litore classem
inferno superoque mari, cadit omnis in aequor
silva tibi nimiumque diu per utrumque recisus,
Appennine, latus navalique arbore dives
non minus in pelagus nemorum quam mittis aquarum.
Gallia continuis quamquam sit lassa tributis,
hoc censu placuisse. cupit nec pondera sentit,
quae prodesse probat, non tantis maior Atrides

Carpathium texit ratibus, cum Doricus hostis
Sigeas rapturus opes Rhoeteia clausit
Pergama; nec tantae Seston iuncturus Abydo
Xerxes classis erat, tumidas cum sterneret undas
et pontum sub ponte daret, cum stagna superbo
irrupit temerata gradu turmaeque frequentes
Hellespontiaco persultavere profundo;
nec sic Leucadio classis Mareotica portu
Actiacas abscondit aquas, in bella mariti
dum venit a Fario dotalis turba Canopo,
cum patrio Cleopatra ferox circumdata sistro
milite vel piceo fulvas onerata carinas
Dorida diffusam premeret Ptolomaide gaza,
hoc tu non cultu pugnas, sed more priorum
dite magis ferro, merito cui subiacet aurum
divitis ignavi. tales ne sperne rebelles:
etsi non acies, decorant tamen ista triumphos.
nec me Lageam stirpem memorasse pigebit
hostis ad exemplum vestri; namque auguror isdem
regnis fortunam similem, cum luxus in illa
parte sit aequalis, nec peior Caesar in ista.
ilicet aggrederis quod nullus tempore nostro
Augustus potuit: rigidum septemplicis Histri
agmen in arma rapis. nam quicquid languidus axis
cardine Sithonio sub Parrhase parturit ursa,

hoc totum tua signa pavet; Bastarna, Suebus,
Pannonius, Neurus, Chunus, Geta, Dacus, Halanus,
Bellonothus, Rugus, Burgundio, Vesus, Alites,
Bisalta, Ostrogothus, Procrustes, Sarmata, Moschus
post aquilas venere tuas; tibi militat omnis
Caucasus et Scythicae potor Tanaiticus undae.
quid faciat fortuna viri? quascumque minatur,
has tremuit iam Roma manus; modo principe sub te,
ne metuat, prope parva putat, nisi serviat illi
quod timuit regnante alio. iam castra movebas
et te diversis stipabant milia signis:
obsequium gens una negat, quae nuper ab Histro
rettulit indomitum solito truculentior agmen,
quod dominis per bella caret populoque superbo
Tuldila plectendas in proelia suggerit iras.
hic tu vix armis positis iterum arma retractas:
Bistonides veluti Ciconum cum forte pruinas
Ogygiis complent thiasis, seu Strymonos arvis,
seu se per Rhodopen, seu qua nimbosus in aequor
volvit Hyperboreis in cautibus Ismarus Hebrum
dat somno vaga turba, simul lassata quiescunt
orgia et ad biforem reboat nec tibia flatum;
vix requies, iam ponte ligant, rotat enthea thyrsum
Bassaris et maculis Erythraeae nebridos horrens
excitat Odrysios ad marcida tympana mystas.

tu tamen hanc differs poenam, sed sanguinis auctor
maioris, dum parcis, eras. non pertulit ultra
hoc pro te plus cauta manus vestrumque pudorem
sprevit pro vobis; primi cadit hostia belli,
quisque rebellis erat. praedam quoque dividis illis,
mens devota quibus fuerat: quae territa servit
exemplo, gaudet pretio. Pharsalica Caesar
arva petens subitas ferro compescuit iras:
sed sua membra secans et causae mole coactus
flevit quos perimit: vestris haec proficit armis
seditio; quodcumque iubes, nisi barbarus audit,
hinc cadit, ut miles timeat. iam tempore brumae
Alpes marmoreas atque occurrentia iuncto
saxa polo rupesque vitri siccamque minantes
per scopulos pluviam primus pede carpis et idem
lubrica praemisso firmas vestigia conto,
coeperat ad rupis medium quae maxima turba est
interno squalere gelu, quod colle supino
artatis conclusa viis reptare rigenti
non poterat revoluta solo: fors unus ab illo
agmine, canentem cuius rota triverat Histrum,
exclamat: ‘gladios malo et sollemne quieta
quod frigus de morte venit; mea torpor inerti
membra rigore ligat, quodam mihi corpus adustum
frigoris igne perit. sequimur sine fine labori

instantem iuvenem; quisquis fortissimus ille est
aut rex aut populus, castris modo clausus aprica
vel sub pelle iacet; nos anni vertimus usum.
quod iubet hic, lex rebus erit; non flectitur umquam
a coeptis damnumque putat, si temporis iras
vel per damna timet. qua dicam gente creatum,
quem Scytha non patior? cuius lac tigridis infans
Hyrcana sub rupe bibit? quae sustulit istum
axe meo gravior tellus? en vertice summo
algentes cogit turmas ac frigora ridet,
dum solus plus mente calet. cum classica regis
Arctoi sequerer, Romani principis arma
Caesareumque larem luxu torpere perenni
audieram: dominos nil prodest isse priores,
si rex hic quoque fortis erat.' maiora parantem
dicere de scopulo verbis accendis amaris:
'quisquis es, oppositi metuis qui lubrica clivi,
frange cutem pendentis aquae scalptoque fluento
sit tibi lympha gradus. turpes depone querelas:
otia frigus habent. numquid mihi membra biformis
Hylaei natura dedit? num Pegasus alis
adiuvit quicquid gradior pennasque volanti
dat Calais Zetusque mihi, quem ninguida cernis
calcantem iam dorsa iugi? vos frigora frangunt,
vos Alpes? iam iam studeam pensare pruinas:

aestatem sub Syrte dabo.’ sic agmina voce
erigis exemploque levas; primusque labores
aggrederis quoscumque iubes; tum cetera paret
turba libens, servit propriis cum legibus auctor.
Qui tibi praeterea comites quantusque magister
militiae, vestrum post vos qui compulit agmen,
sed non invitum? dignus, cui cederet uni
Sulla acie, genio Fabius, pietate Metellus.
Appius eloquio, vi Fulvius, arte Camillus.
si praefecturae quantus moderetur honorem
vir quaeras, tendit patulos qua Gallia fines,
vix habuit mores similes, cui teste senatu.
in se etiam tractum comnriserat Vlpius ensem.
qui dictat modo iura Getis, sub iudice vestro
pellitus ravum praeconem suscipit hostis.
quid loquar hic illum, qui scrinia sacra gubernat,
qui, cum civilis dispenset partis habenas,
sustinet armati curas, interprete sub quo
flectitur ad vestras gens effera condiciones?
quid laudare Petrum parvis, temeraria Clio,
viribus aggrederis? cuius dignatur ab ore
Caesar in orbe loqui, licet et quaestore diserto
polleat; attamen hic nuper, placidissime princeps,
obside percepto nostrae de moenibus urbis
visceribus miseris insertum depulit ensem.

et quia lassatis nimium spes unica rebus
venisti, nostris, petimus, succurre ruinis,
Lugdunumque tuam, dum praeteris, aspice victor:
otia post nimios poscit te fracta labores.
cui pacem das, redde animum: lassata iuvenci
cervix deposito melius post sulcat aratro
telluris glaebam solidae. bove, fruge, colono,
civibus exhausta est. stantis fortuna latebat;
dum capitur, vae quanta fuit! post gaudia, princeps,
delectat meminisse mali. populatibus, igni
etsi concidimus, veniens tamen omnia tecum
restituis: fuimus vestri quia causa triumphi,
ipsa ruina placet. cum victor scandere currum
incipies crinemque sacrum tibi more priorum
nectet muralis, vallaris, civica laurus
et regum aspicient Capitolia fulva catenas,
cum vesties Romam spoliis, cum divite cera
pinges Cinyfii captiva mapalia Bocchi,
ipse per obstantes populos raucosque fragores
praecedam et tenui, sicut nunc, carmine dicam
te geminas Syrtes, Alpes te, te mare magnum,
te freta, te Libycas pariter domuisse catervas,
ante tamen vicisse mihi. quod lumina flectis
quodque serenato miseros iam respicis ore,
exultare libet: memini, cum parcere velles,

hic tibi vultus erat; mitis dat signa venustas.
annue: sic vestris respiret Byrsa trophaeis,
sic Parthus certum fugiat Maurusque timore
albus eat; sic Susa tremant positisque pharetris
exarmata tuum circumstent Bactra tribunal.

CARMEN VI

PRAEFATIO PANEGYRICI DICTI AVITO AUGUSTO.

Pallados armisonae festum dum cantibus ortum
personat Hismario Thracia vate chelys,
et dum Mopsopium stipantur per Marathonem
qui steterant fluvii quaeque cucurrit humus,
dulcisonum quatitur fidibus dum pectine murmur,
has perhibent laudes laude probasse deam:
‘diva, Gigantei fudit quam tempore belli
armatus partus vertice dividuo,
quam neque Deliacis peperit Latona sub antris,
fixura errantem Cyclada pignoribus,
nec quae Cadmeis pariens Alciden in oris
suspendit triplici nocte puerperium,
nec cuius pluvio turris madefacta metallo est,
cum matrem impleret filius aurigena:
sed te, cum trepidum spectaret Flegra Tonantem,
impulit excussam vertice ruptus apex:
cumque deos solae traherent in proelia vires,
confusum valde te sine robur erat:
protulit ut mox te patrius, Sapientia, vertex,
tum mage vicerunt, te cum habuere dei.
te propter cessit, manibus constructa tremendis,
iam prope per rutilum machina tensa polum.
Pindus, Othrys, Pholoe dextris cecidere Gigantum,

decidit et Rhoeti iam gravis Ossa manu,
sternitur Aegaeon, Briareus, Ephialta Mimasque,
Aretoas sueti lambere calce rotas.
Enceladus patri iacuit fratrique Typhoeus:
Euboicam hic rupem sustinet, hic Siculam.'
hinc sese ad totam genetricem transtulit Orpheus
et docuit chordas dicere Calliopam.
assurrexerunt Musae sub laude sororis
et placuit divae carmine plus pietas.
quod si maternas laudes cantasse favori est
nec valeo priscas aequiperare fides,
publicus hic pater est, vovi cui carmen, Avitus:
materia est maior, si mihi Musa minor.

CARMEN VII

PANEGYRICUS.

Phoebe, peragrato tandem visurus in orbe
quem possis perferre parem, da lumina caelo:
sufficit hic terris. nec se iam signifer astris
iactet, Marmaricus quem vertice conterit Atlans:
sidera sunt isti. quae sicut mersa nitescunt,
adversis sic Roma micat, cui fixus ab ortu
ordo fuit crevisse malis. modo principe surget
consule; nempe, patres, collatos cernere fasces
vos iuvat et sociam sceptris mandasse curulem:
credite, plus dabitis: currus. iam necte bifrontes,
anceps Iane, comas duplicique accingere lauro.
principis anterior, iam consulis iste coruscat
annus, et emerita trabeis diademata crescunt.
incassum iam, Musa, paves, quod propulit Auster
vela ratis nostrae; pelago quia currere famae
coepimus, en sidus, quod nos per caerula servet.
Forte pater superum prospexit ab aethere terras:
ecce viget quodcumque videt; mundum reparasse
aspexisse fuit; solus fovet omnia nutus.
iamque ut conveniant superi, Tegeaticus Arcas
nunc plantis, nunc fronte volat; vix contigit arva:
et toto descendit avo. mare, terra vel aer
indigenas misere deos. germane Tonantis,

prime venis, viridi qui Dorida findere curru
suetus in attonita spargis cito terga serenum;
umentes Nymphas Forcus comitatur ibique
glaucus, Glauce, venis, vatum et certissime Proteu,
certus eras. longo veniunt post ordine divi:
pampineus Liber, Mars trux, Tirynthius hirtus,
nuda Venus, fecunda Ceres, pharetrata Diana,
Iuno gravis, prudens Pallas, turrita Cybebe,
Saturnus profugus, vaga Cynthia, Phoebus ephebus,
Pan pavidus, Fauni rigidi, Satyri petulantes.
convenere etiam caelum virtute tenentes:
Castor equo, Pollux caestu, Perseius harpe,
fulmine Vulcanus, Tiphys rate, gente Quirinus.
quis canat hic aulam caeli, rutilantia cuius
ipsa pavimentum sunt sidera? iam pater aureo
tranquillus sese solio locat, inde priores
consedere dei (fluviis quoque contigit illo,
sed senibus, residere loco, tibi, maxime fluctu
Eridane et flavis in pocula fracte Sicambris,
Rhene tumens Scythiaeque vagis equitate catervis
Hister et ignotum plus notus, Nile, per ortum):
cum procul erecta caeli de parte trahebat
pigros Roma gradus, curvato cernua collo
ora ferens; pendent crines de vertice, tecti
pulvere, non galea, clipeusque inpingitur aegris

gressibus, et pondus, non terror fertur in hasta.
utque pii genibus primum est adfusa Tonantis,
‘testor, sancte parens’, inquit, ‘te numen et illud,
quicquid Roma fui: summo satis obruta fato
invideo abiectis; pondus non sustinet ampli
culminis arta domus nec fulmen vallibus instat.
quid, rogo, bis seno mihi vulture Tuscus aruspex
portendit? iaciens primae cur moenia genti
ominibus iam celsa fui, dum collis Etrusci
fundamenta iugis aperis mihi, Romule pauper?
plus gladio secura fui, cum turbine iuncto
me Rutulus, Veiens, pariterque Auruncus et Aequus,
Hernicus et Volscus premerent. sat magna videbar
et tibi, dum rumpit vitiatum femina ferro
corpus et ad castum remeas, pudor erute, vulnus.
iam cum vallatam socio me clausit Etrusco
Tarquinius: pro Muci ignes! pro Coclitis undae!
pro dolor! hic quonam est, qui sub mea iura redegit
Samnitem Gurges? Volsci qui terga cecidit,
Marcius et, Senones fundens, dictator et exul?
Fabricii vitam vellem, mortes Deciorum,
vel sic vincentem vel sic victos: mea redde
principia. heu! quo nunc pompae ditesque triumphi
et pauper consul? Libycum mea terruit axem
cuspis et infido posui iuga tertia Poeno.

Indorum Ganges, Colchorum Phasis, Araxes
Armeniae, Ger Aethiopum Tanaisque Getarum
Thybrinum tremuere meum. me Teutone iuncto
quondam fracte subis Cimber, gladiisque gravatas
ante manus solas iussi portare catenas.
vae mihi! qualis eram, cum per mea iussa iuberent
Sulla, Asiagenes, Curius, Paulus, Pompeius
Tigrani, Antiocho, Pyrrho, Perseo, Mithridati
pacem, regna, fugam, vectigal, vincla, venenum.
Sauromatem taceo ac Moschum solitosque cruentum
lac potare Getas ac pocula tingere venis
vel, cum diffugiunt, fugiendos tum mage Persas.
nec terras dixisse sat est: fulgentibus armis
tot maria intravi duee, te longeque remotas
sole sub occiduo gentes. victricia Caesar
signa Caledonios transvexit ad usque Britannos;
fuderit et quamquam Scotum et cum Saxone Pictum,
hostes quaesivit, quem iam natura vetabat
quaerere plus homines. vidit te frangere Leucas,
trux Auguste, Pharon, dum classicus Actia miles
stagna quatit profugisque bibax Antonius armis
incestam vacuat patrio Ptolomaida regno.
cumque prius stricto quererer de cardine mundi,
nec limes nunc ipsa mihi. plus, summe deorum,
sum iusto tibi visa potens, quod Parthicus ultro

restituit mea signa Sapor positoque tiara
funera Crassorum flevit, dum purgat. et hinc iam,
pro dolor! excusso populi iure atque senatus,
quod timui, incurri; sum tota in principe, tota
principis, et fio lacerum de Caesare regnum,
quae quondam regina fui; Capreasque Tiberi
et caligas Gai Claudi censura secuta est
et vir morte Nero; tristi Pisone verendum
Galbam sternis, Otho, speculo qui pulcher haberi
dum captas, ego turpis eram; mihi foeda Vitelli
intulit ingluvies ventrem, qui tempore parvo
regnans sero perit; lassam post inclitus armis
Vespasianus habet, Titus hinc, post hunc quoque frater;
post quem tranquillus vix ine mihi reddere Nerva
coepit, adoptivo factus de Caesare maior;
Vlpius inde venit, quo formidata Sicambris
Agrippina fuit, fortis, pius, integer, acer.
talem capta precor. Traianum nescio si quis
aequiperet, ni fors iterum tu, Gallia, mittas
qui vincat.’ lacrimae vocem clausere precantis,
et quicquid superest, luctus rogat. undique caeli
assurgunt proceres, Mars, Cypris, Romulus et qui
auctores tibi, Roma, dei; iam mitior ipsa
flectitur atque iras veteres Saturnia donat.
Iuppiter ista refert: ‘Fatum quo cuncta reguntur

quoque ego, non licuit frangi. sat celsa laborant
semper, et elatas nostro de munere vires
invidit Fortuna sibi; sed concipe magnos,
quamquam fracta, animos. si te Porsenna soluto
plus timuit de ponte fremens, si moenia capta
mox Brenni videre fugam, si denique dirum
Hannibalem iuncto terrae caelique tumultu
reppulimus (cum castra tuis iam proxima muris
starent, Collina fulmen pro turre cucurrit,
atque illic iterum timuit natura paventem
post Flegram pugnare Iovem): torpentia tolle
lumina, detersam mentem caligo relinquat.
te mirum est vinci; incipies cum vincere, mirum
non erit. utque tibi pateat quo surgere tandem
fessa modo possis, paucis, cognosce, docebo.
Est mihi, quae Latio se sanguine tollit alumnam,
tellus clara viris, cui non dedit optima quondam
rerum opifex natura parem; fecundus ab urbe
pollet ager, primo qui vix proscissus aratro
semina tarda sitit vel luxuriante iuvenco
arcana exponit piceam pinguedine glaebam.
assurrexit huic, coxit quod torridus Auster,
Niliacum Libycumque solum, collataque semper
arida Mygdoniae damnarunt Gargara falces;
Apulus et Calaber cessit. spes unica rerum,

hanc, Arverne, colens nulli pede cedis in armis,
quosvis vincis equo. testis mihi Caesaris esto
hic nimium fortuna pavens, cum colle repulsus
Gergoviae castris miles vix restitit ipsis.
hos ego tam fortes volui, sed cedere Avitum
dum tibi, Roma, paro, rutilat cui maxima dudum
stemmata complexum germen, palmata cucurrit
per proavos, gentisque suae te teste, Philagri,
patricius resplendet apex. sed portio quanta est
haec laudum, laudare patres, quos quippe curules
et praefecturas constat debere nepoti?
sint alii, per quos se postuma iactet origo,
et priscum titulis numeret genus alter: Avite,
nobilitas tu solus avos. libet edere tanti
gesta viri et primam paucis percurrere vitam.
Solverat in partum generosa puerpera casti
ventris onus; manifesta dedi mox signa futuri
principis ac totam fausto trepidi patris aulam
implevi augurio, licet idem grandia nati
culparet fata et pueri iam regna videret.
sed sibi commissum tanto sub pignore cernens
mundi depositum, ne quid tibi, Roma, periret,
iuvit fortunam studio. lactantia primum
membra dedit nivibus, glaciemque irrumpere plantis
iussit et attritas parvum ridere pruinas.

surgentes animi Musis formantur et illo
quo Cicerone tonas; didicit quoque facta tuorum
ante ducum; didicit pugnas libroque relegit
quae gereret campo. primus vix coeperat esse
ex infante puer, rabidam cum forte cruentis
rictibus atque escas ieiuna fauce parantem
plus catulis stravit (fuerant nam fragmina propter)
arrepta de caute lupam, fractusque molari
dissiluit vertex et saxum vulnere sedit.
sic meus Alcides, Nemeae dum saltibus errat,
occurrit monstro vacuus, non robora portans,
non pharetras; stetit ira fremens atque hoste propinquo
consuluit solos virtus decepta lacertos.
parva quidem, dicenda tamen: quis promptior isto
tensa catenati summittere colla Molossi,
et lustris recubare feras, interprete nare
discere non visas et in aere quaerere plantas?
iam si forte suem latratibus improbus Vmber
terruit, albentes nigro sub gutture lunas
frangere ludus erat colluctantique lacerto
vasta per adversas venabula cogere praedas.
quam pulchrum, cum forte domum post lustra revertens
horrore splenderet apri virtusque repugnans
proderet invitum per fortia facta pudorem!
sic Pandioniis castae Tritonidos arvis

Hippolytus roseo sudum radiabat ab ore,
sed simili, gemino flagrans cum Cressa furore
transiit affectu matres et fraude novercas.
quid volucrum studium, dat quas natura rapaces
in vulgus prope cognatum? quis doctior isto
instituit varias per nubila iungere lites?
alite vincit aves, celerique per aethera plausu
hoc nulli melius pugnator militat unguis.
nec minus haec inter civilia iura secutus
eligitur primus, iuvenis, solus, mala fractae
alliget ut patriae poscatque informe recidi
vectigal. procerum tum forte potentior illic,
post etiam princeps, Constantius omnia praestat,
indole defixus tanta et miratus in annis
parvis grande bonum vel in ore precantis ephebi
verba senis. ducis hinc pugnas et foedera regum
pandere, Roma, libet, variis incussa procellis
bellorum regi Getico tua Gallia pacis
pignora iussa dare est, inter quae nobilis obses
tu, Theodore, venis, quem pro pietate propinqui
expetis in media pelliti principis aula
tutus, Avite, fide; probat hoc iam Theudoris altum
exemplum officii. res mira et digna relatu,
quod fueris blandus, regi placuisse feroci.
hinc te paulatim praelibat sensibus imis

atque animis: vult esse suum; sed spernis amicum
plus quam Romanum gerere. stupet ille repulsam
et plus inde places. rigidum sic, Pyrrhe, videbas
Fabricium, ingestas animo cum divite fugit
pauper opes, regem temnens, dum supplice censu
pignus amicitiae vili mendicat ab auro.
Aetium interea, Scythico quia saepe duello est
edoctus, sequeris; qui, quamquam celsus in armis.
nil sine te gessit, cum plurima tute sine illo.
nam post Iuthungos et Norica bella subacto
victor Vindelico Belgam, Burgundio quem trux
presserat, absolvit iunctus tibi. vincitur illic
cursu Herulus, Chunus iaculis Francusque natatu,
Sauromata clipeo, Salius pede, falce Gelonus,
vulnere vel si quis plangit, cui flesse feriri est
ac ferro perarasse genas vultuque minaci
rubra cicatricum vestigia defodisse.
Illustri iam tum donatur celsus honore.
squameus et rutilis etiamnunc livida cristis
ora gerens vix arma domum sordentia castris
rettulerat: nova bella iterum pugnamque sub ipsis
iam patriae muris periturus commovet hostis,
Litorius Scythicos equites tum forte subacto
celsus Aremorico Geticum rapiebat in agmen
per terras, Arverne, tuas, qui proxima quaeque

discursu, flammis, ferro, feritate, rapinis
delebant, pacis fallentes nomen inane.
huius tum famulum quidam truculentior horum,
mox feriende, feris; ruit ille et tristia fata
commendat domino absenti partemque futuram
vindictae moriens Stygium spe portat ad amnem.
et iam fama viro turres portasque tuenti
intuitu pavidae plebis perfert scelus actum.
excutitur, restat, pallet, rubet, alget et ardet,
ac sibimet multas vultum variata per unum
ira facit facies, vel, qui mos saepe dolenti,
plus amat extinctum; tandem prorumpit et arma,
arma fremit, pinguisque etiamnum sanguine fertur
lorica, obtusus per barbara vulnera contus
atque sub assiduis dentatus caedibus ensis.
includit suras ocreis capitique micantem
imponit galeam, fulvus cui crescit in altum
conus et iratam iaculatur vertice lucem.
et iam scandit equum vulsisque a cardine portis
emicat; adsistunt socio Virtusque Dolorque
et Pudor: armatas pilo petit impiger alas
pugnando pugnam quaerens, pavidumque per agmen
multorum interitu compensat quod latet unus.
sic Phrygium Emathia victorem cuspide poscens
Aeacides caeso luctum frenavit amico

per mortes tot, Troia, tuas, iam vilia per se
agmina contentus ruere, strictumque per amplos
exerere gladium populos; natat obruta tellus
sanguine, dumque hebetat turba grave caedua telum,
absens in cuncto sibi vulnere iam cadit Hector.
proditus ut tandem tanti qui causa tumultus,
inquit Avitus: ‘Age, Scythica nutrite sub arcto
qui furis et caeso tantum qui fidis inermi,
congredere armato. multum tibi praestitit ira
iam mea: concessi pugnam iubeoque resistas;
certantem mactasse iuvat.’ sic fatur et aequor
prosilit in medium, nec non ferus advenit hostis.
ut primum pectus vel comminus ora tulere,
hic ira tremit, ille metu. iam cetera turba
diversis trepidat votis variosque per ictus
pendet ab eventu. sed postquam prima, secunda
tertiaque acta rota est, venit ecce et celsa cruentum
perforat hasta virum, post et confinia dorsi
cedit transfosso ruptus bis pectore thorax.
et dum per duplicem sanguis singultat hiatum,
dividua ancipitem carpserunt vulnera vitam.
Haec post gesta viri (temet, Styx livida, testor)
intemerata mihi praefectus iura regebat:
et caput hoc sibimet solitis defessa ruinis
Gallia suscipiens Getica pallebat ab ira.

nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
Aetius; capto terrarum damna patebant
Litorio; in Rhodanum proprios producere fines
Theudoridae fixum, nec erat pugnare necesse,
sed migrare Getis. rabidam trux asperat iram
victor; quod sensit Scythicum pro moenibus hostem,
imputat; et nil est gravius, si forsitan umquam
vincere contingat, trepido. postquam undique nullum
praesidium ducibusque tuis nil, Roma, relictum est,
foedus, Avite, novas; saevum tua pagina regem
lecta domat; iussisse sat est te quod rogat orbis.
credent hoc umquam gentes populique futuri?
littera Romani cassat quod, barbare, vincis.
iura igitur rexit; namque hoc quoque par fuit, ut tum
assertor fieret legum qui nunc erit auctor,
ne dandus populis princeps, caput, induperator,
Caesar et Augustus solum fera proelia nosset.
Iam praefecturae perfunctus culmine tandem
se dederat ruri (numquam tamen otia, numquam
desidia imbellis: studiumque et cura quieto
armorum semper): subito cum rupta tumultu
barbaries totas in te transfuderat arctos,
Gallia. pugnacem Rugum comitante Gelono
Gepida trux sequitur; Seyrum Burgundio cogit;
Chunus, Bellonotus, Neurus, Bastarna, Toringus,

Bructerus, ulvosa vel quem Nicer alluit unda,
prorumpit Francus; cecidit cito secta bipenni
Hercynia in lintres et Rhenum texuit alno;
et iam terrificis diffuderat Attila turmis
in campos se, Belga, tuos. vix liquerat Alpes
Aetius, tenue et rarum sine milite ducens
robur in auxiliis, Geticum male credulus agmen
incassum propriis praesumens adfore castris.
nuntius at postquam ductorem perculit, Hunos
iam prope contemptum propriis in sedibus hostem
expectare Getas, versat vagus omnia secum
consilia et mentem curarum fluctibus urget,
tandem nutanti sedit sententia celsum
exorare virum, collectisque omnibus una
principibus coram supplex sic talibus infit:
‘orbis, Avite, salus, cui non nova gloria nunc est,
quod rogat Aetius; voluisti, et non nocet hostis;
vis: prodest. inclusa tenes tot milia nutu,
et populis Geticis sola est tua gratia limes;
infensi semper nobis pacem tibi praestant.
victrices, i, prome aquilas; fac, optime, Chunos,
quorum forte prior fuga nos concusserat olim,
bis victos prodesse mihi.’ sic fatur, et ille
pollicitus votum fecit spem. protinus inde
avolat et famulas in proelia concitat iras.

ibant pellitae post classica Romula turmae,
ad nomen currente Geta; timet aere vocari
dirutus, opprobrium. non damnum barbarus horrens.
hos ad bella trahit iam tum spes orbis Avitus,
vel iam privatus vel adhuc. sic cinnama busto
collis Erythraei portans Phoebeius ales
concitat omne avium vulgus; famulantia currunt
agmina, et angustus pennas non explicat aer.
Iam prope fata tui bis senas vulturis alas
complebant (scis namque tuos, scis, Roma, labores):
Aetium Placidus mactavit semivir amens.
vixque tuo impositum capiti diadema, Petroni:
ilico barbaries, nec non sibi capta videri
Roma Getis tellusque suo cessura furori.
raptores ceu forte lupi, quis nare sagaci
monstrat odor pinguem clausis ab ovilibus auram,
irritant acuuntque famem portantque rapinae
in vultu speciem, patulo ieiunia rictu
fallentes; iam iamque tener spe frangitur agnus,
atque absens avido crepitat iam praeda palato.
quin et Aremoricus piratam Saxona tractus
sperabat, cui pelle salum sulcare Britannum
ludus et assuto glaucum mare findere lembo.
Francus Germanum primum Belgamque secundum
sternebat, Rhenumque ferox, Alamanne, bibebas

Romani ripis et utroque superbus in agro
vel civis vel victor eras. sed perdita cernens
terrarum spatia princeps iam Maximus, unum
quod fuit in rebus, peditumque equitumque magistrum
te sibi, Avite, legit. collati rumor honoris
invenit agricolam, flexi dum forte ligonis
exercet dentes vel pando pronus aratro
vertit inexcoctam per pinguia iugera glaebam.
sic quondam ad patriae res fractas pauper arator,
Cincinnate, venis, veterem cum te induit uxor
ante boves trabeam dictatoremque salignae
excepere fores atque ad sua tecta ferentem
quod non persevit, turpique e fasce gravata
vile triumphalis portavit purpura semen.
Vt primum ingesti pondus suscepit honoris,
legas qui veniam poscant, Alamanne, furori,
Saxonis incursus cessat, Chattumque palustri
alligat Albis aqua; vixque hoc ter menstrua totum
luna videt, iamque ad populos ac rura feroci
tenta Getae pertendit iter, qua pulsus ab aestu
Oceanus refluum spargit per culta Garumnam;
in flumen currente mari transcendit amarus
blanda fluenta latex, fluviique impacta per alveum
salsa peregrinum sibi navigat unda profundum.
hic iam disposito laxantes frena duello

Vesorum proceres raptim suspendit ab ira
rumor, succincto referens diplomate Avitum
iam Geticas intrare domos positaque parumper
mole magisterii legati iura subisse.
obstupuere duces pariter Seythicusque senatus
et timuere, suam pacem ne forte negaret.
sic rutilus Phaethonta levem cum carperet axis
iam pallente die flagrantique excita mundo
pax elementorum fureret vel sicca propinquus
saeviret per stagna vapor limusque sitiret
pulvereo ponti fundo, tunc unica Phoebi
insuetum clemens extinxit flamma calorem.
Hic aliquis tum forte Getes, dum falce recocta
ictibus informat saxoque cacuminat ensem,
iam promptus caluisse tubis, iam iamque frequenti
caede sepulturus terram non hoste sepulto,
claruit ut primum nomen venientis Aviti,
exclamat: ‘periit bellum, date rursus aratra.
otia si replico priscae bene nota quietis,
non semel iste mihi ferrum tulit. o pudor! o di!
tantum posse fidem! quid foedera lenta minaris,
in damnum mihi fide meum? compendia pacis
et praestare iubes nos et debere: quis umquam
crederet? en Getici reges, parere volentes,
inferius regnasse putant. nec dicere saltim

desidiae obtentu possum te proelia nolle:
pacem fortis amas. iam partes sternit Avitus;
insuper et Geticas praemissus continet iras
Messianus; adhuc mandasti, et ponimus arma.
quid restat, quod posse velis? quod non sumus hostes,
parva reor; prisco tu si mihi notus in actu es,
auxiliaris ero. vel sic pugnare licebit.'
Haec secum rigido Vesus dum corde volutat,
ventum in conspectum fuerat; rex atque magister
propter constiterant; hic vultu erectus, at ille
laetitia erubuit veniamque rubore poposcit.
post hinc germano regis, hinc rege retento
Palladiam implicitis manibus subiere Tolosam.
band secus insertis ad pulvinaria palmis
Romulus et Tatius foedus iecere, parentum
cum ferro et rabidis cognato in Marte maritis
Hersilia inseruit Pallantis colle Sabinas.
Interea incautam furtivis Vandalus armis
te capit, infidoque tibi Burgundio ductu
extorquet trepidas mactandi principis iras.
heu facinus! in bella iterum quartosque labores
perfida Elisseae crudeseunt classica Byrsae.
nutristis quod, fata, malum? conscenderat arces
Euandri Massyla phalanx montesque Quirini
Marmarici pressere pedes rursusque revexit

quae captiva dedit quondam stipendia Barce.
exilium patrum, plebis mala, principe caeso
captivum imperium ad Geticas rumor tulit aures.
luce nova veterum coetus de more Getarum
contrahitur; stat prisca annis viridisque senectus
consiliis; squalent vestes ac sordida macro
lintea pinguescunt tergo, nec tangere possunt
altatae suram pelles, ac poplite nudo
peronem pauper nodus suspendit equinum.
Postquam in consilium seniorum venit honora
pauperies pacisque simul rex verba poposcit,
dux ait: ‘optassem patriis securus in arvis
emeritam, fateor, semper fovisse quietem,
ex quo militiae post munia trina superbum
praefecturae apicem quarto iam culmine rexi.
sed dum me nostri princeps modo Maximus orbis,
ignarum, absentem, procerum per mille repulsas
ad lituos post iura vocat voluitque sonoris
praeconem mutare tubis, promptissimus istud
arripui officium, vos quo legatus adirem.
foedera prisca precor, quae nune meus ille teneret,
iussissem si forte, senex, cui semper Avitum
sectari crevisse fuit. tractare solebam
res Geticas olim; scis te nescisse frequenter
quae suasi nisi facta. tamen fortuna priorem

abripuit genium; periit quodcumque merebar
cum genitore tuo. Narbonem tabe solutum
ambierat (tu parvus eras), trepidantia cingens
nailia in infames iam iamque coegerat escas;
iam tristis propriae credebat defore praedae,
si clausus fortasse perit, cum nostra probavit
consilia et refugo laxavit moenia bello.
teque ipsum (sunt ecce senes) hoc pectore fultum
hae flentem tenuere manus, si forsitan altrix
te mihi, cum nolles, lactandum tolleret. ecce
advenio et prisci repeto modo pignus amoris.
si tibi nulla fides, nulla est reverentia patris,
i durus pacemque nega.’ prorumpit ab omni
murmur concilio fremitusque et proelia damnans
seditiosa ciet concordem turba tumultum.
tum rex effatur: ‘dudum, dux inclite, culpo
poscere te pacem nostram, cum cogere possis
servitium, trahere ac populos in bella sequaces.
ne, quaeso, invidiam patrio mihi nomine inuras:
quid mereor, si nulla iubes? suadere sub illo
quod poteras, modo velle sat est, solumque moratur,
quod cupias nescisse Getas. mihi Romula dudum
per te iura placent, parvumque ediscere iussit
ad tua verba pater, docili quo prisca Maronis
carmine molliret Scythicos mihi pagina mores;

iam pacem tum velle doces. sed percipe, quae sit
condicio obsequii: forsan rata pacta probabis.
testor, Koma, tuum nobis venerabile nomen
et socium de Marte genus (vel quicquid ab aevo,
nil te mundus habet melius, nil ipsa senatu),
me pacem servare tibi vel velle abolere
quae noster peccavit avus, quem fuscat id unum,
quod te, Roma, capit; sed di si vota secundant,
excidii veteris crimen purgare valebit
ultio praesentis, si tu, dux inclite, solum
Augusti subeas nomen. quid lumina flectis?
invitum plus esse decet. non cogimus istud,
sed contestamur: Romae sum te duce amicus,
principe te miles. regnum non praeripis ulli,
nec quisquam Latias Augustus possidet arces;
qua vacat, aula tua est. testor, non sufficit istud,
ne noceam; atque tuo hoc utinam diademate fiat,
ut prosim! suadere meum est; nam Gallia si te
compulerit, quae iure potest, tibi pareat orbis,
ne pereat,' dixit pariterque in verba petita
dat sanctam cum fratre fidem. discedis, Avite,
maestus, qui Gallos scires non posse latere
quid possint servire Getae te principe. namque
civibus ut patuit trepidis te foedera ferre,
occurrunt alacres ignaroque ante tribunal

sternunt; utque satis sibimet numerosa coisse
nobilitas visa est, quam saxa nivalia Cotti
despectant, variis nec non quam partibus ambit
Tyrrheni Rhenique liquor, vel longa Pyrenei
quam iuga ab Hispano seclusam iure cohercent,
aggreditur nimio curarum pondere tristem
gaudens turba virum. procerum tum maximus unus,
dignus qui patriae personam sumeret, infit:
‘quam nos per varios dudum fortuna labores
principe sub puero laceris terat aspera rebus,
fors longum, dux magne, queri, cum quippe dolentum
maxima pars fueris, patriae dum vulnera lugens
sollicitudinibus vehementibus exagitaris.
has nobis inter clades ae funera mundi
mors vixisse fuit. sed dum per verba parentum
ignavas colimus leges sanctumque putamus
rem veterem per damna sequi, portavimus umbram
imperii, generis contenti ferre vetusti
et vitia ac solitam vestiri murice gentem
more magis quam iure pati. promptissima nuper
fulsit condicio, proprias qua Gallia vires
exereret, trepidam dum Maximus occupat urbem:
orbem sät potuit, si te sibi tota magistro
regna reformasset. quis nostrum Belgica rura,
litus Aremorici, Geticas quis moverit iras,

non latet: his tantis tibi cessimus, inclite, bellis.
nunc iam summa vocant; dubio sub tempore regnum
non regit ignavus. postponitur ambitus omnis,
ultima cum claros quaerunt: post damna Ticini
ac Trebiae trepidans raptim res publica venit
ad Fabium. Cannas celebres Varrone fugato
Scipiadumque etiam turgentem funere Poenum
Livius electus fregit. captivus, ut aiunt,
orbis in urbe iacet; princeps perit, hic caput omne
nunc habet imperium. petimus, conscende tribunal,
erige collapsos; non hoc modo tempora poscunt,
ut Romam plus alter amet. ne forte reare
te regno non esse parem: cum Brennica signa
Tarpeium premerent, scis, tum res publica nostra
tota Camillus erat, patriae qui debitus ultor
texit fumantes hostili strage favillas.
non tibi centurias aurum populare paravit,
nec modo venales numerosoque asse redemptae
concurrunt ad puncta tribus; suffragia mundi
nullus emit. pauper legeris; quod sufficit unum,
es meritis dives. patriae cur vota moraris,
quae iubet ut iubeas? haec est sententia cunctis:
si dominus fis, liber ero.’ fragor atria complet
Uierni, quo forte loco pia turba senatus
detulerat vim, vota, preces. locus, hora diesque

dicitur imperio felix, ac protinus illic
nobilium excubias gaudens sollertia mandat.
Tertia lux refugis Hyperiona fuderat astris;
concurrunt proceres, ac milite circumfuso
aggere composito statuunt ac torque coronant
castrensi maestum donantque insignia regni;
iam prius induerat solas de principe curas.
haud alio quondam vultu Tirynthius heros
pondera suscepit caeli simul atque novercae,
cum Libyca se rupe gigas subduceret et cum
tutior Herculeo sedisset machina dorso.
Hunc tibi, Roma, dedi, patulis dum Gallia campis
intonat Augustum plausu faustumque fragorem
portat in exsanguem Boreas iam fortior Austrum.
hic tibi restituet Libyen per vincula quarta,
et cuius solum amissas post saecula multa
Pannonias revocavit iter, iam credere promptum est,
quid faciat bellis. o quas tibi saepe iugabit
inflictis gentes aquilis, qui maxima regni
omina privatus fugit, cum forte vianti
excuteret praepes plebeium motus amictum!
laetior at tanto modo principe, prisca deorum,
Roma, parens, attolle genas ac turpe veternum
depone; en princeps faciet iuvenescere maior,
quam pueri fecere senem.’ finem pater ore

vix dederat: plausere dei fremitusque cucurrit
concilio. felix tempus nevere sorores
imperiis, Auguste, tuis et consulis anno
fulva volubilibus duxerunt saecula pensis.

CARMEN VIII

AD PRISCUM VALERIANUM VIRUM PRAEFECTORIUM.

Prisce, decus semper nostrum, cui principe Avito
cognatum sociat purpura celsa genus,
ad tua cum nostrae currant examina nugae,
dico: ‘state, vagae; quo properatis? amat.
destrictus semper censor qui diligit extat;
dura fronte legit mollis amicitia.
nil totum prodest adiectum laudibus illud,
Vlpia quod rutilat porticus aere meo
vel quod adhuc populo simul et plaudente senatu
ad nostrum reboat concava Roma sophos.’
respondent illae: ‘properabimus, ibimus, et nos
non retines: tanto iudice culpa placet.
cognitor hoc nullus melior; bene carmina pensat
contemptu tardo, iudicio celeri.’
et quia non potui temeraria sistere verba,
hoc rogo, ne dubites lecta dicare rogo.

CARMEN IX

AD FELICEM.

LARGAM SOLLIUS HANC APOLLINARIS

FELICI DOMINO PIOQUE FRATRI

DICIT SIDONIUS SUUS SALUTEM.

Dic, dic quod peto, Magne, dic, amabo,
Felix nomine, mente, honore, forma,
natis, coniuge, fratribus, parente,
germanis genitoris atque matris
et summo patruelium Camillo,
quid nugas temerarias amici,
sparsit quas tenerae iocus iuventae,
in formam redigi iubes libelli,
ingentem simul et repente fascem
conflari invidiae et perire chartam?
mandatis famulor, sed ante testor,
lector quas patieris hic salebras.
Non nos currimus aggerem vetustum
nec quicquam invenies, ubi priorum
antiquas terat orbitas Thalia,
non hic antipodas salumque rubrum,
non hic Memnonios canemus Indos
Aurorae face civica perustos;
non Artaxata, Susa, Bactra, Carrhas,
non coctam Babylona personabo,

quae largum fluvio patens alumno
inclusum bibit hinc et inde Tigrim
non hic Assyriis Ninum priorem,
non Medis caput Arbacen profabor,
nec quam divite, cum refugit hostem,
arsit Sardanapallus in favilla.
non Cyrum Astyagis loquar nepotem,
nutritum ubere quem ferunt canino,
cuius non valuit rapacitatem
vel Lydi satiare gaza Croesi;
cuius nec feritas subacta tunc est,
caesis milibus ante cum ducentis
in vallis Scythicae coactus artum
orbatae ad Tomyris veniret utrem.
Non hic Cecropios leges triumphos.
vel si quo Marathon rubet duello,
aut, cum milia mille concitaret,
inflatum numerositate Xerxen,
atque hunc fluminibus satis profundis
confestim ebibitis adhuc sitisse;
nec non Thermopylas et Helles undas
spretis obicibus soli salique
insanis equitasse cum catervis
admissoque in Athon tumente ponto
iuxta frondiferae cacumen Alpis

scalptas classibus isse per cavernas.
Non prolem Garamantici Tonantis,
regnis principibusque principantem,
porrectas Asiae loquar paterno
actum fulmine pervolasse terras
et primum Darii tumultuantes
praefectos satrapasque perculisse,
mox ipsum solio patrum superbum
cognatosque sibi deos crepantem
captis coniuge, liberis, parente
in casus hominis redire iussum;
qui cum maxima bella concitasset
tota et Persidis undique gregatae
uno constituisset arma campo,
hoc solum perhibetur assecutus,
dormire ut melius liberet hosti.
Non vectos Minyas loquente silva
dicam Phasiaco stetisse portu,
forma percita cum ducis Pelasgi
molliret rabidos virago tauros,
nec tum territa, cum suus colonus
post anguis domiti satos molares
armatas tremebundus inter herbas
florere in segetem stuperet hostem
et pugnantibus hinc et hinc aristis

supra belliferas madere glaebas
culmosos viridi cruore fratres.
Non hic terrigenam loquar cohortem
admixto mage vividam veneno,
cui praeter speciem modo carentem
angues corporibus voluminosis
alte squamea crura porrigentes
in vestigia fauce desinebant.
sic formae triplicis procax iuventus
tellurem pede proterens voraci
currebat capitum stupenda gressu
et, cum classica numinum sonabant,
mox contra tonitrus resibilante
audebat superos ciere planta.
nec Flegrae legis ampliata rura,
missi dum volitant per astra montes
Pindus, Pelion, Ossa, Olympus, Othrys
cum silvis, gregibus, feris, pruinis,
saxis, fontibus, oppidis levati
vibrantum spatiosiore dextra.
Non hic Herculis excolam labores,
cui sus, cerva, leo, gigas, Amazon,
hospes, taurus, Eryx, aves, Lycus, fur,
Nessus, Lips, iuga, poma, virgo, serpens,
Oete, Thraces equi, boves Hiberae,

luctator fluvius, canis triformis
portatusque polus polum dederunt.
Non hic Elida nobilem quadrigis
nec notam nimis amnis ex amore
versu prosequar, ut per ima ponti
Alpheus fluat atque transmarina
in fluctus cadat unda coniugales.
Non hic Tantaleam domum retexam,
qua mixtum Pelopea per parentem est
prolis facta soror novoque monstro
infamem genuit pater nepotem;
nil maestum hic canitur; nec esculentam
fletus pingimus ad dapem Thyestae,
fratris crimine qui miser voratis
vivum pignoribus fuit sepulcrum,
cum post has epulas repente flexis
Titan curribus occidens ad ortum
convivam fugeret, diem fugaret.
Nec Fryx pastor erit tibi legendus,
decrescens cui Dindymon reciso
fertur vertice texuisse classem,
cum iussu Veneris patrocinantis
terras Oebalias et hospitales
raptor depopulatus est Amyclas,
praedam trans pelagus petens sequacem.

sed nec Pergama nec decenne bellum
nec saevas Agamemnonis phalangas
nec periuria persequar Sinonis,
arx quo Palladio dicata signo
pellaci reserata proditore
portantem pedites equum recepit.
Non hic Maeoniae stilo Camenae
civis Dulichiique Thessalique
virtutem sapientiamque narro,
quorum hic Peliaco putatur antro
venatu, fidibus, palaestra et herbis
sub Saturnigena sene institutus,
dum nunc lustra terens puer ferarum
passim per Pholoen iacet nivosam,
nunc praesepibus accubans amatis
dormit mollius in iuba magistri;
inde Scyriadum datus parenti
falsae nomina pertulisse Pyrrhae
atque inter tetricae choros Minervae
occultos Veneri rotasse thyrsos;
postremo ad Frygiae sonum rapinae
tractus laudibus Hectoris trahendi.
ast illum, cui contigit paternam
quartum post Ithacam redire lustrum,
nec Zmyrnae satis explicat volumen.

nam quis continuare possit illos
quos terra et pelago tulit labores:
raptum Palladium, repertum Achillem,
captum praepetibus Dolona plantis
et Rhesi niveas prius quadrigas,
Xanthi quam biberent fluenta, tractas,
ereptam quoque quam deus patronus,
Filocteta, tibi dedit pharetram.
Aiacem Telamonium furentem,
quod sese ante rates agente causam
pugnacis tulit eloquens coronam,
vitatum hinc Polyphemon atque Circen
et Laestrygonii famem tyranni,
tum pomaria divitis, Calypso et
Sirenas pereuntibus placentes,
vitatas tenebras facemque Naupli
et Scyllae rabidum voracis inguen
vel Tauromenitana quos Charybdis
ructato scopulos cavat profunde?
Non divos specialibus faventes
agris, urbibus insulisque canto,
Saturnum Latio Iovemque Cretae
Iunonemque Samo Rhodoque Solem,
Hennae Persephonen, Minervam Hymetto,
Vulcanum Liparae, Papho Dionen,

Argis Persea, Lampsaco Priapum,
Thebis Euhion Ilioque Vestam,
Thymbrae Delion, Arcadem Lycaeo,
Martem Thracibus ac Scythis Dianam,
quos fecere deos dicata templa,
tus, sal, far, mola vel superfluarum
consecratio caerimoniarum.
Non eum Triptolemo verendam Eleusin,
qui primas populis dedere aristas
pastis Chaonium per ilicetum,
non Apin Mareoticum sonabo
ad Memphitica sistra concitari.
non dicam Lacedaemonos iuventam
unctas Tyndaridis dicasse luctas,
doctos quos patriis palen Therapnis
gymnas Bebrycii tremit theatri;
non sortes Lyciasque Caeritumque,
responsa aut Themidis priora Delphis,
nec quae fulmine Tuscus expiato
saeptum numina quaerit ad bidental;
nec quos Euganeum bibens Timavum
colle Antenoreo videbat augur
divos Thessalicam movere pugnam;
nec quos Amphiaraus et Melampus
* *

ex ipsis rapuit deos favillis
per templum male fluctuante flamma
gaudens lumine perdito Metellus.
non hic Cinyfius canetur Hammon
mitratum caput elevans harenis,
vix se post hecatombion litatum
suetus promere Syrtium barathro.
non hic Dindyma nec crepante buxo
Curetas Berecynthiam sonantes,
non Bacchum trieterica exerentem
describam et tremulas furore festo
ire in Bassaridas vel infulatos
aram ad turicremam rotare mystas.
Non hic Hesiodea pinguis Ascrae
spectes carmina Pindarique chordas;
non hic socciferi iocos Menandri,
non laesi Archilochi feros iambos,
vel plus Stesichori graves Camenas,
aut quod composuit puella Lesbis,
non quod Mantua contumax Homero
adiecit Latiaribus loquelis,
aequari sibimet subinde livens
busto Parthenopam Maroniano;
non quod post satiras epistularum
sermonumque sales novumque epodon,

libros carminis ac poeticam artem
Phoebi laudibus et vagae Dianae
conscriptis voluit sonare Flaccus;
non quod Papinius tuus meusque
inter Labdacios sonat furores
aut cum forte pedum minore rhythmo
pingit gemmea prata silvularum.
Non quod Corduba praepotens alumnis
facundum ciet hic putes legendum,
quorum unus colit hispidum Platona
incassumque suum monet Neronem,
orchestram quatit alter Euripidis,
pictum faecibus Aeschylon secutus
aut plaustris solitum sonare Thespin,
qui post pulpita trita sub cothurno
ducebant olidae marem capellae;
pugnam tertius ille Gallicani
dixit Caesaris, ut gener socerque
cognata impulerint in arma Romam,
tantum dans lacrimas suis Philippis,
ut credat Cremerae levem ruinam,
infra et censeat Alliam dolendam
ac Brenni in trutina Iovem redemptum,
postponat Trebiam gravesque Cannas,
stragem nec Trasimenicam loquatur,

fratres Scipiadas putet silendos,
quos Tartesiacus retentat orbis,
Eufraten taceat male appetitum,
Crassorum et madidas cruore Carrhas
vel quos, Spartace, consulum solebas
victrici gladios fugare sica,
ipsum nec fleat ille plus duellum,
quod post Cimbrica turbidus trophaea
et vinctum Nasamonium Iugurtham,
dum quaerit Mithridaticum triumphum,
Arpinas voluit movere Sullae.
Non Gaetulicus hic tibi legetur,
non Marsus, Pedo, Silius, Tibullus,
non quod Sulpiciae iocus Thaliae
scripsit blandiloquum suo Caleno,
non Persi rigor aut lepos Properti,
sed nec centimeter Terentianus.
non Lucilius hic Lucretiusque est,
non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella et Septimius Petroniusque
aut mordax sine fine Martialis,
non qui tempore Caesaris secundi
aeterno incoluit Tomos reatu,
nec qui consimili deinde casu
ad vulgi tenuem strepentis auram

irati fuit histrionis exul,
non Pelusiaco satus Canopo,
qui ferruginei toros mariti
et Musa canit inferos superna,
nec qui iam patribus fuere nostris
primo tempore maximi sodales,
quorum unus Bonifatium secutus
nec non praecipitem Sebastianum
natales puer horruit Cadurcos
plus Pandionias amans Athenas:
cuius si varium legas poema,
tunc Phoebum vel Hyantias puellas
potata madidas ab Hippocrene,
tunc Amphiona filiumque Maiae,
tunc vatem Rhodopeium sonare
collato modulamine arbitreris.
Non tu hic nunc legeris tuumque fulmen,
o dignissime Quintianus alter,
spernens qui Ligurum solum et penates
mutato lare Gallias amasti,
inter classica, signa, pila, turmas
laudans Aetium vacansque libro,
in castris hederate laureatis.
sed nec tertius ille nunc legetur,
Baetin qui patrium semel relinquens

undosae petiit sitim Ravennae,
plosores cui fulgidam Quirites
et carus popularitate princeps
Traiano statuam foro locarunt.
Sed ne tu mihi comparare temptes,
quos multo minor ipse plus adoro,
Paulinum Ampeliumque Symmachumque,
Messalam ingenii satis profundi
et nulli modo Martium secundum,
dicendi arte nova parem vetustis
Petrum et cum loquitur nimis stupendum,
vel quem municipalibus poetis
praeponit bene Vilicum senatus,
nostrum aut quos retinet solum disertos,
dulcem Anthedion et mihi magistri
musas sat venerabiles Hoeni,
acrem Lampridium, catum Leonem
praestantemque tuba Severianum
et sic scribere non minus valentem,
Marcus Quintilianus ut solebat.
Nos valde sterilis modos Camenae
rarae credimus hos brevique chartae,
quae scombros merito piperque portet.
nam quisnam deus hoc dabit reiectae,
ut vel suscipiens bonos odores,

nardum ac pinguia Nicerotianis
quae fragrant alabastra tincta sucis,
Indo cinnamon ex rogo petitum,
quo Phoenix iuvenescit occidendo,
costum, malobathrum, rosas, amomum,
myrrham, tus, opobalsamumque servet?
quapropter facinus meum tuere
et condiscipuli tibi obsequentis
incautum precor asseras pudorem.
germanum tamen ante sed memento,
doctrinae columen, Probum advocare,
isti qui valet exarationi
destrictum bonus applicare theta.
novi sed bene, non refello culpam,
nec doctis placet impudens poeta;
sed nec turgida contumeliosi
lectoris nimium verebor ora,
si tamquam gravior severiorque
nostrae Terpsichores iocum refutans
rugato Cato tertius labello
narem rhinoceroticam minetur.
non te terreat hic nimis peritus;
verum si cupias probare, tanta
nullus scit, mihi crede, quanta nescit.

CARMEN X

PRAEFATIO EPITHALAMII RURICIO ET IBERIAE DICTI.

Flucticolae cum festa nurus Pagasaea per antra
rupe sub Emathia Pelion explicuit,
angustabat humum superum satis ampla supellex;
certabant gazis hinc polus, hinc pelagus;
ducebatque choros viridi prope tectus amictu
caeruleae pallae concolor ipse socer;
nympha quoque in thalamos veniens de gurgite nuda
vestiti coepit membra timere viri.
tum divum quicumque aderat terrore remoto
quo quis pollebat lusit in officio.
Iuppiter emisit tepidum sine pondere fulmen
et dixit: ‘melius nunc Cytherea calet.’
Pollux tum caestu laudatus, Castor habenis,
Pallas tum cristis, Delia tum pharetris;
Alcides clava, Mavors tum lusit in hasta,
Arcas tum virga, nebride tum Bromius.
hic et Pipliadas induxerat optimus Orpheus
chordis, voce, manu, carminibus, calamis.
ambitiosus Hymen totas ibi contulit artes;
qui non ingenio, fors placuit genio.
fescennina tamen non sunt admissa, priusquam
intonuit solita noster Apollo lyra.

CARMEN XI

EPITHALAMIUM.

Inter Cyaneas, Ephyraea cacumina, cautes
qua super Idalium levat Orithyion in aethram
exesi sale montis apex. ubi forte vagantem,
dum fugit, et fixit trepidus Symplegada Tifys,
atque recurrentem ructatum ad rauca Maleam
exit in Isthmiacum pelagus claudentibus alis
saxorum de rupe sinus, quo saepe recessu
sic tamquam toto coeat de lumine caeli,
artatur collecta dies tremulasque per undas
insequitur secreta vadi, transmittitur alto
perfusus splendore latex miroque relatu
lympha bibit solem tenuique inserta fluento
perforat arenti radio lux sicca liquorem.
Profecit studio spatium; nam Lemnius illic
ceu templum lusit Veneri fulmenque relinquens
hic ferrugineus fumavit saepe Pyragmon.
hic lapis est, de quinque locis dans quinque colores,
Aethiopus, Frygius, Parius, Poenus, Lacedaemon,
purpureus, viridis, maculosus, eburnus et albus.
postes chrysolithi fulvus diffulgurat ardor;
myrrhina, sardonyches, amethystus Hiberus, iaspis
Indus, Chalcidicus, Scythicus, beryllus, achates
attollunt duplices argenti cardine valvas,

per quas inclusi lucem vomit umbra smaragdi;
limina crassus onyx crustat propterque hyacinthi
caerula concordem faciunt in stagna colorem.
exterior non compta silex, sed prominet alte
asper ab assiduo lympharum verbere pumex.
interiore loco simulavit Mulciber auro
extantes late scopulos atque arte magistra
ingenti cultu naturae inculta fefellit,
huic operi insistens, quod necdum noverat illa
quae post Lemniacis damnavit furta catenis.
squameus huc Triton duplicis confinia dorsi
qua coeunt supra sinuamina tortilis alvi
inter aquas calido portabat corde Dionen.
sed premit adiecto radiantis pondere conchae
semiferi Galatea latus, quod pollice fixo
vellit, et occulto spondet conubia tactu.
tum gaudens torquente ioco subridet amator
vulnere iamque suam parcenti pistre flagellat.
pone subit turmis flagrantibus agmen Amorum;
hic cohibet delphina rosis, viridique iuvenco
hic vectus spretis pendet per cornua frenis;
hi stantes motu titubant plantaque madenti
labuntur firmantque pedum vestigia pennis,
illa recurvato demiserat ora lacerto
mollia; marcebant violae graviorque sopore

coeperat attritu florum descendere cervix.
solus de numero fratrum qui pulchrior ille est
deerat Amor, dum festa parat celeberrima Gallis,
quae socer Ommatius, magnorum maior avorum
patriciaeque nepos gentis, natae generoque
excolit auspiciis faustis. sed fulsit ut ille
forte dies, matrem celeri petit ipse volatu,
cuius fax, arcus, gorytus pendebat. at ille
cernuus et laevae pendens in margine palmae
libratos per inane pedes adverberat alis,
oscula sic matris carpens somnoque refusae
semisopora levi scalpebat lumina penna.
tum prior his alacer coepit: ‘nova gaudia porto
felicis praedae, genetrix. calet ille superbus
Ruricius nostris facibus dulcique veneno
tactus votivum suspirat corde dolorem.
esset si praesens aetas, impenderet illi
Lemnias imperium, Cressa stamen labyrinthi,
Alceste vitam, Circe herbas, poma Calypso,
Scylla comas, Atalanta pedes, Medea furores,
Hippodame ceras, cygno Iove nata coronam;
huic Dido in ferrum, simul in suspendia Phyllis,
Euadne in flammas et Sestias isset in undas.’
His haec illa refert: ‘Gaudemus, nate, rebellem
quod vincis laudasque virum; sed forma puellae est,

quam si spectasset quondam Stheneboeius heros,
non pro contemptu domuisset monstra Chimaerae;
Thermodontiaca vel qui genetrice superbus
sprevit Gnosiacae temeraria vota novercae,
hac visa occiderat, fateor, sed crimine vero;
et si iudicio forsan mihi quarta fuisset,
me quoque Rhoetea damnasset pastor in Ida;
‘vincere’ vel ‘si optas, istam da, malo, puellam’
dixerat: hanc dederam formam pro munere formae:
tantus honor geniusque genis; collata rubori
pallida blatta latet depressaque lumine vultus
nigrescunt vincto bacarum fulgura collo.
te quoque multimodis ambisset, Hiberia, ludis
axe Pelops, cursu Hippomenes luctaque Achelous,
Aeneas bellis, spectatus Gorgone Perseus;
nec minor haec species, totiens cui Iuppiter esset
Delia, taurus, olor, satyrus, draco, fulmen et aurum.
quare age, iungantur; nam census, forma genusque
conveniunt: nil hic dispar tua fixit arundo.
sed quid vota moror?’ dixit currumque poposcit,
cui dederant crystalla iugum, quae frigore primo;
orbis adhuc teneri glacies ubi Caucason auget,
strinxit Hyperboreis Tanaitica crusta pruinis
naturam sumens gemmae, quia perdidit undae.
perforat hanc fulvo formatus temo metallo;

miserat hoc fluvius, cuius sub gurgite Nymphae
Mygdonium fovere Midam, qui pauper in auro
ditavit versis Pactoli flumina votis.
splendet perspicuo radios rota margine cingens
Marmaricae de fauce ferae, dum belua curvis
dentibus excussis gemit exarmarier ora;
misit et hoc munus tepidas qui nudus Erythras,
concolor Aethiopi vel crinem pinguis amomo,
fluxus odoratis vexat venatibus Indus,
illa tamen pasci suetos per Cypron olores
vittata stringit myrto, quis cetera tensis
lactea puniceo sinuantur colla corallo.
Ergo iter aggressi: pendens rota sulcat inanem
aera et in liquido non solvitur orbita tractu.
hic triplex uno comitatur Gratia nexu,
hic redolet patulo Fortunae Copia cornu,
hic spargit calathis, sed flores Flora perennes,
hic Cererem Siculam Farius comitatur Osiris,
hic gravidos Pomona sinus pro tempore portat,
hic Pallas madidis venit inter prela trapetis,
hic distincta latus maculosa nebride Thyias
Indica Echionio Bromii rotat orgia thyrso,
hic et Sigeis specubus qui Dindyma ludit
iam sectus recalet Corybas, cui gutture ravo
ignem per bifores regemunt cava buxa cavernas.

Sic ventum ad thalamos: tus, nardum, balsama, myrrhae
hic sunt, hic Phoenix busti dat cinnama vivi,
proxima quin etiam festorum afflata calore
iam minus alget hiemps, speciemque tenentia vernam
hoc dant vota loco, quod non dant tempora mundo.
tum Paphie dextram iuvenis dextramque puellae
complectens paucis cecinit sollemnia dictis,
ne facerent vel verba moram: ‘feliciter aevum
ducite concordes; sint nati sintque nepotes;
cernat et in proavo sibimet quod pronepos optet.’

CARMEN XII

AD V. C. CATVLLINVM.

Quid me, etsi valeam, parare carmen
Fescenninicolae iubes Diones
inter crinigeras situm catervas
et Germanica verba sustinentem,
laudantem tetrico subinde vultu
quod Burgundio cantat esculentus,
infundens acido comam butyro?
vis dicam tibi, quid poema frangat?
ex hoc barbaricis abacta plectris
spernit senipedem stilum Thalia,
ex quo septipedes videt patronos.
felices oculos tuos et aures
felicemque libet vocare nasum
cui non allia sordidaeque caepae
ructant mane novo decem apparatus,
quem non ut vetulum patris parentem
nutricisque virum die nec orto
tot tantique petunt simul gigantes,
quot vix Alcinoi culina ferret.
Sed iam Musa tacet tenetque habenas
paucis hendecasyllabis iocata,
ne quisquam satiram vel hos vocaret.

CARMEN XIII

AD IMPERATOREM MAIORIANVM.

Amphitryoniaden perhibet veneranda vetustas,
dum relevat terras, promeruisse polos.
sed licet in nuda torvus confregerit ulna
ille Cleonaeae guttura rauca ferae,
et quamquam ardenti gladio vix straverit hydram,
cum duplices pareret vulnere mors animas,
captivumque ferens silva ex Erymanthide monstrum
exarmata feri riserit ora suis,
collaque flammigenae disrumpens fumida furis
tandem directas iusserit ire boves,
taurus, cerva, Gigas, hospes, luctator, Amazon,
Thraex, canis, Hesperides sint monimenta viri,
nulla tamen fuso prior est Geryone pugna,
uni tergeminum cui tulit ille caput.
haec quondam Alcides; at tu Tirynthius alter,
sed princeps, magni maxima cura dei,
quem draco, cervus, aper paribus sensere sagittis,
cum dens, cum virus, cum fuga nil valuit,
Geryonen nos esse puta monstrumque tributum;
hinc capita, ut vivam, tu mihi tolle tria.

Has supplex famulus preces dicavit
responsum opperiens pium ac salubre.
ut reddas patriam simulque vitam

Lugdunum exonerans suis ruinis,
hoc te Sidonius tuus precatur:
sic te Sidonio recocta fuco
multos purpura vestiat per annos;
sic lustro imperii perennis acto
quinquennalia fascibus dicentur;
sic ripae duplicis tumore fracto
detonsus Vachalim bibat Sigamber.
quod si contuleris tuo poetae,
mandem perpetuis legenda fastis
quaecumque egregiis geris triumphis.
nam nunc Musa loquax tacet tributo,
quae pro Virgilio Terentioque
sextantes legit unciasque fisci,
Marsyaeque timet manum ac rudentem,
qui Phoebi ex odio vetustiore
nunc suspendia vatibus minatur.

CARMEN XIV

SIDONIUS POLEMIO SUO SALUTEM.

1. Dum post profectionem tuam, mi Polemi, frater amantissime, mecum granditer reputo, quatinus in votis tuis philosophi fescennina cantarem, obrepsit materia, qua decursa facile dinosci valet magis me doctrinae quam causae tuae habuisse rationem. omissa itaque epithalamii teneritudine per asperrimas philosophiae et salebrosissimas regiones stilum traxi; quarum talis ordo est, ut sine plurimis novis verbis, quae praefata pace reliquorum eloquentum specialiter tibi et Complatonicis tuis nota sunt, nugae ipsae non valuerint expediri. 2. videris, utrum aures quorundam per imperitiam temere mentionem centri, proportionis, diastematum, climatum vel myrarum epithalamio con ducibilem non putent. illud certe consulari viro vere Magno, quaestorio viro Domnulo, spectabili viro Leone ducibus audacter affirmo, musicam et astrologiam, quae sunt infra arithmeticam consequentia membra philosophiae, nullatenus posse sine hisce nominibus indicari; quae si quispiam ut Graeca, sicut sunt, et peregrina verba con tempserit, noverit sibi aut super huiuscemodi artis mentione supersedendum aut nihil omnino se aut certe non ad assem Latiari lingua hinc posse disserere. 3. quod si aliquis secus atque assero rem se habere censuerit, do quidem absens obtrectatoribus manus; sed noverint sententiam meam discrepantia sentientis sine Marco Varrone, sine Sereno, non Septimio, sed Sammonico, sine Censorino, qui de die natali volumen illustre con fecit, non posse damnari. 4. lecturus es hic etiam novum verbum, id est e s s e n t i a m ; sed scias hoc ipsum dixisse Ciceronem; nam e s s e n t i a m nec non et i n d o l o r i a m nominavit, addens: ‘licet enim novis rebus nova nomina imponere’; et recte dixit. nam sicut ab eo quod est verbi gratia s a p e r e et i n t e l l e g e r e s a p i e n t i a m et i n t e l l e - g e n t i a m nominamus, regulariter et ab eo quod est e s s e e s s e n t i a m non tacemus. igitur, quoniam tui amoris studio inductus homo Gallus scholae sophisticae intromisi

materiam, vel te potissimum facti mei deprecatorem requiro. illi Venus vel Amorum commenticia pigmenta tribuantur, cui defuerit sic posse laudari. vale.

PRAEFATIO EPITHALAMII POLEMIO ET ARANEOLAE DICTI.

Prosper conubio dies coruscat,
quem Clotho niveis benigna pensis,
albus quem picei lapillus Indi,
quem pacis simul arbor et iuventae
aeternumque virens oliva signet.
eia, Calliope, nitente palma
da sacri laticis loquacitatem,
quem fodit pede Pegasus volanti
cognato madidus iubam veneno.
non hic impietas, nec hanc puellam
donat mortibus ambitus procorum;
non hic Oenomai cruenta circo
audit pacta Pelops nec insequentem
pallens Hippomenes ad ima metae
tardat Schoenida ter cadente pomo;
non hic Herculeas videt palaestras
Aetola Calydon stupens ab arce,
cum cornu fluvii superbientis
Alcides premeret, subinde fessum
undoso refovens ab hoste pectus;
sed doctus iuvenis decensque virgo,

ortu culmina Galliae tenentes
iunguntur: cito, diva, necte chordas,
nec quod detonuit Camena maior,
nostram pauperiem silere cogas.
ad taedas Thetidis probante Phoebo
et Chiron cecinit minore plectro,
nec risit pia turba rusticantem,
quamvis saepe senex biformis illic
carmen rumperet hinniente cantu.

CARMEN XV

EPITHALAMIUM.

Forte procellosi remeans ex arce Caferei,
Phoebados Iliacae raptum satis ulta pudorem,
Pallas Erechtheo Xanthum mutabat Hymetto.
aurato micat aere caput, maiusque serenum
de terrore capit; posito nam fulmine necdum
Cinyphio Tritone truces hilaraverat artus.
Gorgo tenet pectus medium, factura videnti
et truncata moras; nitet insidiosa superbum
effigies vivitque anima pereunte venustas;
alta cerastarum spiris caput asperat atrum
congeries, torquet maculosa volumina mordax
crinis, et irati dant sibila taetra capilli.
squameus ad mediam thorax non pervenit alvum
post chalybem pendente peplo; tegit extima limbi
circite palla pedes, qui cum sub veste moventur,
crispato rigidae crepitant in syrmate rugae.
laevam parma tegit Flegraei plena tumultus:
hic rotat excussum vibrans in sidera Pindum
Enceladus, rabido fit missilis Ossa Typhoeo;
Porfyrion Pangaea rapit, Rhodopenque Adamastor
Strymonio cum fonte levat, veniensque superne
intorto calidum restinguit flumine fulmen;
hic Pallas Pallanta petit, cui Gorgone visa

invenit solidum iam lancea tarda cadaver;
hic Lemnon pro fratre Mimas contra aegida torquet
impulsumque quatit iaculabilis insula caelum:
plurimus hic Briareus populoso corpore pugnat,
cognatam portans aciem, cui vertice ab uno
cernas ramosis palmas fruticare lacertis.
nec species solas monstris, dedit arte furorem
Mulciber, atque ipsas timuit quas finxerat iras.
hastam dextra tenet, nuper quam valle Aracynthi
ipsa sibi posita Pallas protraxit oliva.
hoc steterat genio, super ut vestigia divae
labentes teneat Marathonia baca trapetas.
Hic duo templa micant; quorum supereminet unus
ut meritis, sic sede locus, qui continet alta
scrutantes ratione viros, quid machina caeli,
quid tellus, quid fossa maris, quid turbidus aer,
quid noctis lucisque vice s, quid menstrua lunae
incrementa parent, totidem cur damna sequantur.
ilicet hic summi resident septem sapientes,
innumerabilium primordia philosophorum:
Thales Mileto genitus vadimonia damnat;
Lindie tu Cleobule iubes, modus optimus ut sit;
tu meditans totura decoras, Periandre, Corinthon;
Atticus inde Solon ‘ne quid nimis’ approbat unum:
Prienaee Bia, plures ais esse malignos;

tu Mytilene satus cognoscere, Pittace, tempus,
noscere sese ipsum, Chilon Spartane, docebas;
asserit hic Samius post docta silentia lustri
Pythagoras, solidum princeps quod musica mundum
temperet et certis concentum reddat ab astris,
signaque, zodiacus quae circulus axe supremo
terna quater retinet, proprio non currere motu,
aequis inter se spatiis tamen esse locata
fixaque signifero pariter quoque cernua ferri,
praecipuumque etiam septem vaga sidera cantum
hinc dare, perfectus numerus quod uterque habeatur,
hoc numero affirmans, hoc ordine cuncta rotari;
falciferi Cronon ire senis per summa polorum,
Martis contiguum medio Iove pergere sidus,
post hos iam quarto se flectere tramite Solem,
sic placidam Paphien servare diastema quintum,
Arcadium sexto, Lunam sic orbe supremo
ter denas tropico prope currere climate myras.
si quos ergo chelys, si quos lyra, tibia si quos
ediderint cum voce modos, exemplar ad istud
ponderibus positis, quantum proportio suadet,
intervalla sequi septeni sideris edit;
harmoniam dicens etiam, quod quattuor istis
sic sedeant elementa modis, ut pondere magnis
sit locus inferior; media tellure quod autem

perfecte medium est, imum patet esse rotundi;
hinc fieri, ut terram levior superemicet unda,
altior his quoque sit qui purior eminet aer,
omnia concludat caelum levitate suprema,
pendeat et totum simul hoc ab origine centri.
Thales hic etiam numeris perquirit et astris.
defectum ut Phoebi nec non Lunaeque laborem
nuntiet anterius; sed rebus inutile ponit
principium, dum credit aquis subsistere mundum.
huius discipuli versa est sententia dicens
principiis propriis semper res quasque creari,
singula qui quosdam fontes decernit habere
aeternum irriguos ac rerum semine plenos.
hunc etiam sequitur, qui gignere cuncta putabat
hunc aerem, pariterque deos sic autumat ortos.
quartus Anaxagoras Thaletica dogmata servat,
sed divinum animum sentit, qui fecerit orbem.
iunior huic iunctus residet collega, sed idem
materiam cunctis creaturis aera credens
iudicat inde deum, faceret quo cuncta, tulisse.
post hos Arcesilas divina mente paratam
conicit hanc molem, confectam partibus illis,
quas atomos vocat ipse leves. Socratica post hunc
secta micat, quae de naturae pondere migrans
ad mores hominum limandos transtulit usum.

hanc sectam perhibent summum excoluisse Platona,
sed triplici formasse modo, dum primus et unus
physica vel logico, logicum vel iungit ad ethos.
invenit hic princeps quid prima essentia distet
a summo sextoque bono, cum denique saxa
sint tantum penitusque nihil nisi esse probentur;
proxima succedant, quibus esse et vivere promptum est,
addere quis possis nil amplius, arbor et herba;
tertia sit pecorum, quorum esse et vivere motu
non caret et sensu; mortales quarta deinde
respiciat factura suos, quibus esse, moveri,
vivere cum sensu datur, et supereminet illud,
quod sapiunt veroque valent discernere falsum;
quinta creaturas superas substantia prodat,
quas quidam dixere deos, quia corpora sumant
contemplanda homini, paulo post ipsa relinquant
inque suam redeant, si qua est tenuissima, formam;
sic fieri, ut pateat substantia summa creator,
sexta tamen supraque nihil sed cuncta sub ipso;
hoc in gymnasio Polemi Sapientia vitam
excolit adiunctamque suo fovet ipsa Platoni;
obviet et quamquam totis Academia sectis
atque neget verum, veris hunc laudibus ornat.
Stoica post istos, sed concordantibus ipsis,
Chrysippus Zenonque docent praecepta tenere.

exclusi prope iam Cynici, sed limine restant;
ast Epicureos eliminat undique virtus.
At parte ex alia textrino prima Minervae
palla Iovis rutilat, cuius bis coctus aeno
serica Sidonius fucabat stamina murex.
ebria nec solum spirat conchylia sandix;
insertum nam fulgur habet, filoque rigenti
ardebat gravidum de fragmine fulminis ostrum.
hic viridis proprio Glaucus pendebat amictu;
undabant hic arte sinus, fictoque tumore
mersabat pandas tempestas texta carinas.
Amphitryoniadi surgebat tertia vestis:
parvulus hic gemino cinctus serpente novercae
inscius arridet monstris ludumque putando
insidias, dum nescit, amat vultuque dolentis
extingui deflet, quos ipse interficit, angues.
praeterea sparsis sunt haec subiecta figuris:
sus, leo, cerva, gigans, taurus, iuga, Cerberus, hydra,
hospes, Nessus, Eryx, volucres, Thrax, Cacus, Amazon,
grex, fluvius, Libs, poma, Lycus, virgo, polus, Oete.
hoc opus, et si quid superest quod numina vestit,
virgineae posuere manus. sed in agmine toto
inter Cecropias Ephyreiadasque puellas
Araneola micat; proprias conferre laborat
ipsa Minerva manus calathisque evicta recedens

cum tenet haec telas, vult haec plus tela tenere.
hic igitur proavi trabeas imitata rigentes
palmatam parat ipsa patri, qua consul et idem
Agricolam contingat avum doceatque nepotes
non abavi solum, sed avi quoque iungere fasces.
texuerat tamen et chlamydes, quibus ille magister
per Tartesiacas conspectus splenduit urbes
et quibus ingestae sub tempore praefecturae
conspicuus sanctas reddit se praesule leges.
attamen in trabea segmento luserat alto
quod priscis illustre toris. Ithacesia primum
fabula Dulichiique lares formantur et ipsam
Penelopam tardas texit distexere telas.
Taenaron hic frustra bis rapta coniuge pulsat
Thrax fidibus, legem postquam temeravit Averni,
et prodesse putans iterum non respicit umbram.
hic vovet Alceste praelato coniuge vitam
rumpere, quam cernas Parearum vellere in ipso
nondum pernetam fato praestante salutem.
hic nox natarum Danai lucebat in auro,
quinquaginta enses genitor quibus impius aptat
et dat concordem discordia iussa furorem;
solus Hypermestrae servatus munere Lynceus
effugit; aspicias illam sibi parva paventem
et pro dimisso tantum pallere marito.

iamque Iovem in formas mutat, quibus ille tenere
Mnemosynam, Europam, Semelen, Ledam, Cynosuram
serpens, bos, fulmen, cygnus, Dietynna solebat,
iamque opus in turrem Danaae pluviamque metalli
ibat et hic alio stillabat Iuppiter auro,
cum virgo aspiciens vidit Tritonida verso
lumine doctisonas spectare libentius artes;
commutat commota manus ac pollice docto
pingere philosophi victricem Laida coepit,
quae Cynici per menta feri rugosaque colla
rupit odoratam redolenti forcipe barbam.
subrisit Pallas castoque haec addidit ore:
‘non nostra ulterius ridebis dogmata, virgo
philosopho nuptura meo; mage flammea sumens
hoc mater sine texat opus. consurge, sophorum
egregium Polemi decus, ac nunc Stoica tandem
pone supercilia et Cynicos imitatus amantes
incipies iterum parvum mihi ferre Platona.’
haerentem tali compellat voce magister:
‘perge libens, neu tu damnes fortasse iugari,
quod noster iubet ille senex, qui non piger hausit
numina contemplans Anyto pallente venenum.’
Dixerat; ille simul surgit vultuque modesto
tetrica nodosae commendat pallia clavae.
amborum tum diva comas viridantis olivae

pace ligat, nectit dextras ac foedera mandat,
Nymphidius quae cernat avus; probat Atropos omen
fulvaque concordes iunxerunt fila sorores,

CARMEN XVI

EUCHARISTON AD FAUSTUM EPISCOPUM.

Phoebum et ter ternas decima cum Pallade Musas
Orpheaque et laticem simulatum fontis equini
Ogygiamque chelyn, quae saxa sequacia flectens
cantibus auritos erexit carmine muros,
sperne, fidis; magis ille veni nunc spiritus, oro,
pontificem dicture tuum, qui pectora priscae
intrasti Mariae, rapiens cum tympana siccus
Israel appensi per concava gurgitis iret
aggeribus vallatus aquae mediasque per undas
pulverulenta tuum clamaret turba triumphum;
quique manum Iudith ferientem colla Olofernis
iuvisti, exciso iacuit cum gutture truncus
et fragilis valido latuit bene sexus in ictu;
expresso vel qui complens de vellere pelvem
inficiensque dehinc non tacto vellere terram
firmasti Gedeona, tubis inserte canoris
spiritus (et solo venit victoria cantu);
quique etiam adsumptum pecorosi de grege Iesse
afflasti regem, plaustro cum foederis arcam
imponens hostis nullo moderante bubulco
proderet obscaenum turgenti podice morbum;
quique trium quondam puerorum in fauce sonasti,
quos in Chaldaei positos fornace tyranni

roscida combusto madefecit flamma camino;
quique volubilibus spatiantem tractibus alvi
complesti Ionam, resonant dum viscera monstri
introrsum psallente cibo vel pondera ventris
ieiuni plenique tamen vate intemerato
ructat cruda fames, quem singultantibus extis
esuriens vomuit suspenso belua morsu;
quique duplex quondam venisti in pectus Helisei,
Thesbiten cum forte senem iam flammeus axis
tolleret et scissam linquens pro munere pellem
hispidus ardentes auriga intraret habenas;
quique etiam Heliam terris missure secundum
Zachariae iusti linguam placate ligasti,
dum faceret serum rugosa puerpera patrem,
edita significans iusso reticere propheta,
gratia cum fulsit, nosset se ut lex tacituram;
quique etiam nascens ex virgine semine nullo,
ante ullum tempus deus atque in tempore Christus,
ad corpus quantum spectat, tu te ipse creasti;
qui visum caecis, gressum quoque reddere claudis,
auditum surdis, mutis laxare loquelam
suetus ad hoc etiam venisti, ut mortua membra
lecto, sandapila, tumulo consurgere possint;
quique etiam poenas suscepta in carne tulisti,
sustentans alapas, ludibria, verbera, vepres,

sortem, vincla, crucem, clavos, fei, missile, acetum,
postremo mortem, sed surrecturus, adisti,
eripiens quicquid veteris migraverat hostis
in ius per nostrum facinus, cum femina prima
praeceptum solvens culpa nos perpete vinxit;
(qui cum te interitu petiit nec repperit in te
quod posset proprium convincere, perdidit omne,
quod lapsu dedit Eva suo; chirographon illum,
quo pervasus homo est, haec compensatio rupit.
expers peccati pro peccatoribus amplum
fis pretium veteremque novus vice faenoris Adam
dum moreris de morte rapis. sic mortua mors est,
sic sese insidiis, quas fecerat, ipsa fefellit.
nam dum indiscrete petit insontemque reosque,
egit, ut absolvi possent et crimine nexi);
quique etiam iustos ad tempus surgere tecum
iussisti cineres, cum tectis tempore longo
irrupit festina salus infusaque raptim
excussit tumulis solidatas vita favillas, –
da Faustum laudare tuum, da solvere grates,
quas et post debere iuvat. te, magne sacerdos,
barbitus hic noster plectro licet impare cantat.
Haec igitur prima est vel causa vel actio laudum,
quod mihi germani, dum lubrica volvitur aetas,
servatus tecum domini per dona probatur

nec fama titubante pudor; te respicit istud
quantumcumque bonum; merces debebitur illi,
ille tibi. sit laus, si labi noluit, eius;
nam quod nec potuit, totum ad te iure redundat.
praeterea quod me pridem Reios venientem,
cum Procyon fureret, cum solis torridus ignis
flexilibus rimis sitientes scriberet agros,
hospite te nostros excepit protinus aestus
pax, domus, umbra, latex, benedictio, mensa, cubile.
omnibus attamen his sat praestat quod voluisti,
ut sanctae matris sanctum quoque limen adirem.
derigui, fateor, mihi conscius atque repente
tinxit adorantem pavido reverentia vultum;
nec secus intremui, quam si me forte Rebeccae
Israel aut Samuel crinitus duceret Annae.
quapropter te vel votis sine fine colentes
affectum magnum per carmina parva fatemur.
Seu te flammatae syrtes et inhospita tesqua
seu caeno viridante palus seu nigra recessu
incultum mage saxa tenent, ubi sole remoto
concava longaevas asservant antra tenebras:
seu te praeruptis porrecta in rupibus Alpis
succinctos gelido libantem caespite somnos,
anachoreta, tremit (quae quamquam frigora portet,
conceptum Christi numquam domat illa calorem),

qua nunc Helias, nunc te iubet ire Iohannes,
nunc duo Macarii, nunc et Paphnutius heros,
nunc Or, nunc Ammon, nunc Sarmata, nunc Hilarion,
nunc vocat in tunica nudus te Antonius illa,
quam fecit palmae foliis manus alma magistri;
seu te Lirinus priscum complexa parentem est,
qua tu iam fractus pro magna saepe quiete
discipulis servire venis vixque otia somni,
vix coctos capture cibos abstemius aevum
ducis et insertis pingis ieiunia psalmis,
fratribus insinuans, quantos illa insula plana
miserit in caelum montes, quae sancta Caprasi
vita senis iuvenisque Lupi, quae gratia patrem
mansit Honoratum, fuerit quis Maximus ille,
urbem tu cuius monachosque antistes et abbas
bis successor agis, celebrans quoque laudibus illis
Eucherii venientis iter, redeuntis Hilari;
seu te commissus populus tenet et minor audet
te medio tumidos maiorum temnere mores;
seu tu sollicitus curas, qua languidus esca
quave peregrinus vivat, quid pascat et illum,
lubrica crura cui tenuat sub compede carcer;
seu mage funeribus mentem distractus humandis,
livida defuncti si pauperis ossa virescant,
infastiditum fers ipse ad busta cadaver;

seu te conspicuis gradibus venerabilis arae
contionaturum plebs sedula circumsistit,
expositae legis bibat auribus ut medicinam:
quicquid agis, quocumque loci es, semper mihi Faustus,
semper Honoratus, semper quoque Maximus esto.

CARMEN XVII

AD V. C. OMMATIUM.

Quattuor ante dies quam lux Sextilis adusti
prima spiciferum proferat orbe caput,
natalis nostris decimus sextusque coletur,
adventu felix qui petit esse tuo.
non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,
Assyrius murex nec tibi sigma dabit;
nec per multiplices abaco splendente cavernas
argenti nigri pondera defodiam;
nec scyphus hic dabitur, rutilo cui forte metallo
crustatum stringat tortilis ansa latus.
fercula sunt nobis mediocria, non ita facta,
mensurae ut grandis suppleat ars pretium.
non panes Libyca solitos flavescere Syrte
accipiet Galli rustica mensa tui.
vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna
quaeque Saraptano palmite missa bibas.
pocula non hic sunt illustria nomine pagi,
quod posuit nostris ipse triumvir agris.
tu tamen ut venias petimus; dabit omnia Christus,
hic mihi qui patriam fecit amore tuo.

CARMEN XVIII

DE BALNEIS VILLAE SUAE.

Si quis Avitacum dignaris visere nostram,
non tibi displiceat: sic quod habes placeat.
aemula Baiano tolluntur culmina cono
parque cothurnato vertice fulget apex.
garrula Gauranis plus murmurat unda fluentis
contigui collis lapsa supercilio.
Lucrinum stagnum dives Campania nollet,
aequora si nostri cerneret illa lacus.
illud puniceis ornatur litus echinis,
piscibus in nostris, hospes, utrumque vides.
si libet et placido partiris gaudia corde,
quisquis ades, Baias tu facis hic animo.

CARMEN XIX

DE PISCINA.

Intrate algentes post balnea torrida fluctus,
        ut solidet calidam frigore lympha cutem;
et licet hoc solo mergatis membra liquore,
        per stagnum nostrum lumina vestra natant.

CARMEN XX

AD ECDICIUM SORORIUM SUUM.

Natalis noster Nonas instare Novembres
admonet: occurras non rogo, sed iubeo.
sit tecum coniunx, duo nunc properate; sed illud
post annum optamus tertius ut venias.

CARMEN XXI

DE PISCIBUS NOCTE CAPTIS.

Quattuor haec primum pisces nox insuit hamis;
    inde duos tenui, tu quoque sume duos.
quos misi, sunt maiores; rectissimus ordo est;
    namque animae nostrae portio maior eras.

CARMEN XXII

SIDONIUS PONTIO LEONTIO SUO SALUTEM.

1. Dum apud Narbonem quondam Martium dictum sed nuper factum moras necto, subiit animum quospiam secundum amorem tuum hexametros concinnare vel condere, quibus lectis oppido scires, etsi utrique nostrum disparatis aequo plusculum locis Lar familiaris incolitur, non idcirco tam nobis animum dissidere quam patriam. 2. habes igitur hic Dionysum inter triumphi Indici oblectamenta marcentem; habes et Phoebum, quem tibi iure poetico inquilinum factum constat ex numine, illum scilicet Phoebum Anthedii mei perfamiliarem, cuius collegio vir praefectus non modo musicos quosque, verum etiam geometras, arithmeticos et astrologos disserendi arte supervenit; si quidem nullum hoc exactius compertum habere censuerim, quid sidera zodiaci obliqua, quid planetarum vaga, quid exotici sparsa praevaleant. 3. nam ita his, ut sic dixerim, membris philosophiae claret, ut videatur mihi Iulianum Vertacum, Fullonium Saturninum, in libris matheseos peritissimos conditores, absque interprete ingenio tantum suffragante didicisse. nos vestigia doctrinae ipsius adorantes coram canoro cygno ravum anserem profitemur.

Quid te amplius moror? Burgum tuam, quo iure amicum decuit, meam feci, probe sciens vel materiam tibi esse placituram, etiamsi ex solido poema displiceat.

BURGUS PONTII LEONTII.

Bistonii stabulum regis, Busiridis aras,
Antiphatae mensas et Taurica regna Thoantis
atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopa
portantem frontis campo per concava montis
par prope transfossi tenebrosum luminis antrum,

hospes, adi, si quis Burgum taciturus adisti.
et licet in carmen non passim laxet habenas
Phoebus et hic totis non pandat carbasa fandi,
quisque tamen tantos non laudans ore penates
inspicis, inspiceris: resonat sine voce voluntas,
nam tua te tacitum livere silentia clamant.
Ergo age, Pierias, Erato, mihi percute chordas;
responsent Satyri, digitumque pedemque moventes
ludant et tremulo non rumpant cantica saltu.
quicquid forte Dryas vel quicquid Hamadryas umquam
conexis sibimet festum plausere Napaeis,
dependant modo, Bürge, tibi, vel Naidas istic,
Nereidum chorus alme, doce, cum forte Garumna
huc redeunte venis pontumque in flumine sulcas.
pande igitur causas, Erato, laribusque sit ede
quis genius; tantum non est sine praesule culmen.
Forte sagittiferas Euan populatus Erythras
vite capistratas cogebat ad esseda tigres;
intrabat duplicem qua temo racemifer arcum,
marcidus ipse sedet curru, madet ardua cervix
sudati de rore meri, caput aurea rumpunt
cornua et indigenam iaculantur fulminis ignem
(sumpserat hoc nascens primum, cum transiit olim
in patrium de matre femur); fert tempus utrumque
veris opes rutilosque ligat vindemia flores;

cantharus et thyrsus dextra laevaque feruntur,
nec tegit exertos, sed tangit palla lacertos;
dulce natant oculi, quos si fors vertit in hostem,
attonitos, solum dum cernit, inebriat Indos.
tum salebris saliens quotiens se concutit axis,
passim deciduo perfunditur orbita musto.
Bassaridas, Satyros, Panas Faunosque docebat
ludere Silenus iam numine plenus alumno,
sed comptus tamen ille caput; nam vertice nudo
amissos sertis studet excusare capillos.
corniger inde novi fit Ganges pompa triumphi;
cernuus inpexam faciem stetit ore madenti et
arentes vitreis adiuvit fletibus undas;
coniectas in vincla manus post terga revinxit
pampinus; hic sensim captivo umore refusus
sponte refrondescit per brachia roscida palmes.
necnon et rapti coniunx ibi vincta mariti
it croceas demissa genas vetitaque recondi
lampade cum Solis radiis Aurora rubebat.
adfuit hic etiam post perdita cinnama Phoenix,
formidans mortem sibi non superesse secundam.
succedit captiva cohors, quae fercula gazis
fert onerata suis; ebur hic hebenusque vel aurum
et niveae piceo raptae de pectore baccae
gestantur; quicumque nihil sustentat, odoris

mittitur in nexus; videas hic ipsa placere
supplicia et virides violis halare catenas.
ultima nigrantes incedunt praeda elefanti;
informis cui forma gregi: riget hispida dorso
vix ferrum passura cutis; quippe improba cratem
nativam nec tela forant, contracta vicissim
tensaque terga feris crepitant usuque cavendi
pellunt excussis impactum missile rugis.
Iamque iter ad Thebas per magnum victor agebat
aera et ad summas erexerat orgia nubes,
cum videt Aonia venientem Delion arce.
grypas et ipse tenet: vultus his laurea curvos
fronde lupata ligant; hederis quoque circumplexis
pendula lora virent; sensim fera subvolat ales
aerias terraeque vias, ne forte citato
alarum strepitu lignosas frangat habenas.
aeternum nitet ipse genas; crevere corymbis
tempora et auratum verrit coma concolor axem;
laeva parte tenet vasta dulcedine raucam
caelato Pythone lyram, pars dextra sagittas
continet atque alio resonantes murmure nervos.
ibant Pipliades pariter mediumque noveno
circumsistentes umbrabant syrmate currum.
pendet per teretes tripodas Epidaurius anguis
diffusus sanctum per colla salubria virus.

hic et crinisatas iungebat Pegasus alas,
portans doctiloquo facundum crure Creontem.
Vt sese iunxere chori, consurgit uterque
fratris in amplexus, sed paulo segnior Euan,
dum pudet instabiles, si surgat, prodere plantas.
tum Phoebus: ‘quo pergis?’ ait, ‘num forte nocentes,
Bacche, petis Thebas? te cretus Echione nempe
abnegat esse deum. linque haec, rogo, moenia, linque,
et mecum mage flecte rotas. despexit Agaue
te colere et nosmet Niobe; riget inde superba,
vulnera tot patiens quot spectat vulnera ventris,
optantemque mori gravius elementia fixit;
parcere saepe malum est sensumque inferre dolori.
ipsa autem nato occiso Pentheia mater,
amplius ut furiat, numquid non sana futura est?
ergone Aonios colles habitare valemus,
cum patris extincti thalamis potietur adulter,
frater natorum, coniunx genetricis habendus,
vitricus ipse suus? cordi est si iungere gressum,
dicam qua pariter sedem tellure locemus.
Est locus irrigua qua rupe, Garumna rotate,
et tu qui simili festinus in aequora lapsu
exis curvata, Durani muscose, saburra,
iam pigrescentes sensim confunditis amnes.
currit in adversum hic pontus multoque recursu

flumina quas volvunt et spernit et expetit undas.
at cum summotus lunaribus incrementis
ipse Garumna suos in dorsa recolligit aestus,
praecipiti fluctu raptim redit atque videtur
in fontem iam non refluus sed defluus ire.
tum recipit laticem quamvis minor ille minorem
stagnanti de fratre suum, turgescit et ipse
Oceano propriasque facit sibi litora ripas.
hos inter fluvios, uni mage proximus undae, est
aethera mons rumpens alta spectabilis arce,
plus celsos habiturus eros vernamque senatum.
quem generis princeps Paulinus Pontius olim,
cum Latius patriae dominabitur, ambiet altis
moenibus, et celsae transmittent aera turres;
quarum culminibus sedeant commune micantes
pompa vel auxilium; non illos machina muros,
non aries, non alta strues vel proximus agger,
non quae stridentes torquet catapulta molares,
sed nec testudo nec vinea nec rota currens
iam positis scalis umquam quassare valebunt.
cernere iam videor quae sint tibi, Burge, futura
(diceris sic); namque domus de flumine surgunt
splendentesque sedent per propugnacula thermae.
hic cum vexatur piceis aquilonibus aestus,
scrupeus asprata latrare crepidine pumex

incipit; at fractis saliens e cautibus altum
excutitur torrens ipsisque aspergine tectis
impluit ac tollit nautas et saepe iocoso
ludit naufragio; nam tempestate peracta
destituit refluens missas in balnea classes.
ipsa autem quantis, quibus aut sunt fulta columnis!
cedat puniceo pretiosus livor in antro
Synnados, et Nomadum qui portat eburnea saxa,
collis et herbosis quae vernant marmora venis;
candentem iam nolo Paron, iam nolo Caryston;
vilior est rubro quae pendet purpura saxo.
et ne posteritas dubitet, quis conditor extet,
fixus in introitu lapis est; hic nomina signat
auctorum; sed propter aqua, et vestigia pressa
quae rapit et fuso detergit gurgite caenum.
sectilibus paries tabulis crustatus ad aurea
tecta venit, fulvo nimis abscondenda metallo;
nam locuples fortuna domus non passa latere
divitias prodit, cum sic sua culmina celat.
haec post assurgit duplicemque supervenit aedem
porticus ipsa duplex, duplici non cognita plaustro.
quarum unam molli subductam vertice curvae
obversis paulum respectant cornibus alae.
ipsa diem natum cernit sinuamine dextro,
fronte videns medium, laevo visura cadentem.

non perdit quicquam trino de cardine caeli
et totum solem lunata per atria servat.
sacra tridentiferi Iovis hic armenta profundo
Pharnacis immergit genitor; percussa securi
corpora cornipedum certasque rubescere plagas
sanguineo de rore putes; stat vulneris horror
verus, et occisis vivit pictura quadrigis.
Ponticus hinc rector numerosis Cyzicon armis
claudit; at hinc sociis consul Lucullus opem fert,
compulsusque famis discrimina summa subire
invidet obsesso miles Mithridaticus hosti.
enatat hic pelagus Romani militis ardor
et chartam madido transportat corpore siccam.
desuper in longum porrectis horrea tectis
crescunt atque amplis angustant fructibus aedes.
huc veniet calidis quantum metit Africa terris,
quantum vel Calaber, quantum colit Apulus acer,
quanta Leontino turgescit messis acervo,
quantum Mygdonio committunt Gargara sulco,
quantum, quae tacitis Cererem venerata choreis,
Attica Triptolemo civi condebat Eleusin,
cum populis hominum glandem linquentibus olim
fulva fruge data iam saecula fulva perirent.
porticus ad gelidos patet hinc aestiva triones;
hinc calor innocuus thermis hiemalibus exit

atque locum tempus mollit; quippe illa rigori
pars est apta magis; nam quod fugit ora Leonis,
inde Lycaoniae rabiem male sustinet Vrsae.
arcis at in thermas longe venit altior amnis
et cadit in montem patulisque canalibus actus
circumfert clausum cava per divortia flumen.
occiduum ad solem post horrea surgit opaca
quae dominis hiberna domus: strepit hic bona flamma
appositas depasta trabes; sinuata camino
ardentis perit unda globi fractoque flagello
spargit lentatum per culmina tota vaporem.
continuata dehinc videas quae conditor ausus
aemula Palladiis textrina educere templis.
hac celsi quondam coniunx reverenda Leonti,
qua non ulla magis nurus umquam Pontia gaudet
illustris pro sorte viri, celebrabitur aede
vel Syrias vacuasse colus vel serica fila
per cannas torsisse leves vel stamme fulvo
praegnantis fusi mollitum nesse metallum.
parietibus post hinc rutilat quae machina iunctis
fert recutitorum primordia Iudaeorum.
perpetuum pictura micat; nec tempore longo
depretiata suas turpant pigmenta figuras.
Flecteris ad laevam: te porticus accipit ampla
directis curvata viis, ubi margine summo

pendet et artatis stat saxea silva columnis.
alta volubilibus patet hic cenatio valvis;
fusilis euripus propter; cadit unda superne
ante fores pendente lacu, venamque secuti
undosa inveniunt nantes cenacula pisces.
comminus erigitur vel prima vel extima turris;
mos erit hic dominis hibernum sigma locare.
huius conspicuo residens in culmine saepe
dilectum nostris Musis simul atque capellis
aspiciam montem; lauri spatiabor in istis
frondibus, hic trepidam credam mihi credere Daphnen.
iam si forte gradus geminam convertis ad Arcton,
ut venias in templa dei, qui maximus ille est,
deliciis redolent iunctis apotheca penusque;
hic multus tu, frater, eris. ‘iam divide sedem,
cessurus mihi fonte meo, quem monte fluentem
umbrat multicavus spatioso circite fornix.
non eget hic cultu, dedit huic natura decorem.
nil fictum placuisse placet, non pompa per artem
ulla, resultanti non comet malleus ictu
saxa, nec exesum supplebunt marmora tofum.
hic fons Castaliae nobis vice sufficit undae.
cetera dives habe; colles tua iura tremiscant;
captivos hic solve tuos, et per iuga Burgi
laeta relaxatae fiant vineta catenae.’

Confirmat vocem iamiam prope sobrius istam
Silenus, pariterque chori cecinere faventes:
‘Nysa, vale Bromio, Phoebo Parnase bivertex.
non istum Naxus, non istum Cirrha requirat,
sed mage perpetuo Burgus placitura petatur.’

5. Ecce, quotiens tibi libuerit pateris capacioribus hilarare convivium, misi quod inter scyphos et amystidas tuas legas. subveneris verecundiae meae, si in sobrias aures ista non venerint; nec iniuria hoc ac secus atque aequum est flagito, quando quidem Baccho meo iudicium decemvirale passuro tempestivius quam convenit tribunal erigitur. 6. si quis autem carmen prolixius eatenus duxerit esse culpandum, quod epigrammatis excesserit paucitatem, istum liquido patet neque balneas Etrusci neque Herculem Surrentinum neque comas Flavii Earini neque Tibur Vopisci neque omnino quicquam de Papinii nostri silvulis lectitasse; quas omnes descriptiones vir ille praeiudicatissimus non distichorum aut tetrastichorum stringit angustiis, sed potius, ut lyricus Flaccus in artis poeticae volumine praecipit, multis isdemque purpureis locorum communium pannis semel inchoatas materias decenter extendit. haec me ad defensionis exemplum posuisse sufficiat, ne haec ipsa longitudinis deprecatio longa videatur. vale.

CARMEN XXIII

AD CONSENTIUM.

Cum iam pro meritis tuis pararem,
Consenti. columen decusque morum,
vestrae laudibus hospitalitatis
cantum impendere pauperis cicutae,
ultro in carmina tu tubam recludens
converso ordine versibus citasti
suetum ludere sic magis sodalem.
paret Musa tibi, sed impudentem
multo cautius hinc stilum movebit;
nam cum carmina postules diserte,
suades scribere, sed facis tacere.
nuper quadrupedante cum citato
ires Phocida Sestiasque Baias,
illustres titulisque proeliisque
urbes per duo consulum trophaea,
(nam Martem tulit ista Iulianum
et Bruto duce nauticum furorem,
äst haec Teutonicas cruenta pugnas,
erectum et Marium cadente Cimbro)
misisti mihi multiplex poema,
doctum, nobile, forte, delicatum.
ibant hexametri superbientes
et vestigia iuncta, sed minora,

per quinos elegi pedes ferebant;
misisti et, triplicis metrum trochaei
spondeo comitante dactyloque,
dulces hendecasyllabos, tuumque
blando faenore Sollium ligasti.
usuram petimurque reddimusque;
nam quod carmine pro tuo rependo,
hoc centesima laudium tuarum est.
Quid primum venerer colamque pro te?
ni fallor, patriam patremque iuxta;
qui quamquam sibi vindicare summum
possit iure locum, tamen necesse est
illam vincere, quae parit parentes.
salve, Narbo potens salubritate,
urbe et rure simul bonus videri,
muris, civibus, ambitu, tabernis,
portis, porticibus, foro, theatro,
delubris, capitoliis, monetis,
thermis, arcubus, horreis, macellis,
pratis, fontibus, insulis, salinis,
stagnis, flumine, merce, ponte, ponto;
unus qui venerere iure divos
Lenaeum, Cererem, Palem, Minervam
spicis, palmite, pascuis, trapetis.
solis fise viris nec expetito

naturae auxilio procul relictis
promens montibus altius cacumen,
non te fossa patens nec hispidarum
obiectu sudium coronat agger;
non tu marmora, bratteam vitrumque,
non testudinis Indicae nitorem,
non si quas eboris trabes refractis
rostris Marmarici dedere barri,
figis moenibus aureasque portas
exornas asaroticis lapillis;
sed per semirutas superbus arces,
ostendens veteris decus duelli,
quassatos geris ictibus molares,
laudandis pretiosior ruinis.
sint urbes aliae situ minaces,
quas vires humiles per alta condunt,
et per praecipites locata cristas
numquam moenia caesa glorientur:
tu pulsate places fidemque fortem
oppugnatio passa publicavit,
Hinc te Martius ille rector atque
magno patre prior, decus Getarum,
Romanae columen salusque gentis,
Theudericus amat sibique fidum
adversos probat ante per tumultus.

sed non hinc videare forte turpis,
quod te machina crebra perforavit;
namque in corpore fortium virorum
laus est amplior amplior cicatrix.
in castris Marathoniis merentem
vulnus non habuisse grande probrum est:
inter Publicolas manu feroces
trunco Mucius eminet lacerto;
vallum Caesaris opprimente Magno
inter tot facies ab hoste tutas
luscus Scaeva fuit magis decorus.
laus est ardua dura sustinere;
ignavis, timidis et improbatis
multum fingitur otiosa virtus.
Quid quod Caesaribus ferax creandis,
felix prole virum, simul dedisti
natos cum genitore principantes?
nam quis Persidis expeditionem
aut victricia castra praeteribit
Cari principis et perambulatum
Romanis legionibus Niphaten,
tum cum fulmine captus imperator
vitam fulminibus parem peregit?
His tu civibus, urbe, rure pollens
Consenti mihi gignis alme patrem,

illum cui nitidi sales rigorque
Romanus fuit Attico in lepore.
hunc Miletius et Thales stupere
auditum potuit simulque Lindi est
notus qui Cleobulus inter arces,
et tu, qui, Periandre, de Corintho es,
et tu, quem dederat, Bias, Priene,
et tu, Pittace, Lesbius sophistes,
et tu, qui tetricis potens Athenis
vincis Socraticas, Solon, palaestras,
et tu, Tyndareis satus Therapnis,
Chilon, legifero prior Lycurgo.
non hic, si voluit vacante cura
quis sit sideribus notare cursus,
diversas Arato vias cucurrit;
non hunc, cum geometricas ad artes
mentem composuit, sequi valebat
Euclides spatium sciens Olympi;
non hunc, si voluit rotare rhythmos,
quicquam proposito virum morari
Chrysippus potuisset ex acervo.
hic cum Amphioniae studebat arti
plectro, pollice, voce tibiaque,
Thrax vates, deus Arcas atque Phoebus
omni carmine post erant et ipsas

Musas non ita musicas putares.
hic si syrmate cultus et cothurno
intrasset semel Atticum theatrum,
cessissent Sophocles et Euripides;
aut si pulpita personare socco
comoedus voluisset, huic levato
palmam tu digito dares, Menander.
hic cum senipedem stilum polibat
Zmyrnaeae cute doctus officinae
aut cum se historiae dabat severae,
primos vix poterant locos tueri
torrens Herodotus, tonans Homerus.
non isto potior fuisset, olim
qui Pandioniam movebat arte
orator caveam tumultuosus,
seu luscum raperetur in Philippum,
causam seu Ctesiphontis actitaret,
vir semper popularitate crescens
et iuste residens in arce fandi,
qui fabro genitore procreatus
oris maluit expolire limam.
quid vos eloquii canam Latini,
Arpinas, Patavine, Mantuane,
et te, comica qui doces, Terenti,
et te, tempore qui satus severo

Graios, Flaute, sales lepore transis,
et te multimoda satis verendum
scriptorum numerositate, Varro,
et te, qui brevitate, Crispe, polles,
et qui pro ingenio fluente nulli,
Corneli Tacite, es tacendus ori,
et te Massiliensium per hortos
sacri stipitis, Arbiter, colonum
Hellespontiaco parem Priapo,
et te carmina per libidinosa
notum, Naso tener, Tomosque missum,
quondam Caesareae nimis puellae
ficto nomine subditum Corinnae?
quid celsos Senecas loquar vel illum
quem dat Bilbilis alta Martialem,
terrarum indigenas Hibericarum?
quid quos duplicibus iugata taedis
Argentaria pallidat poetas?
quid multos varii stili retexam?
arguti, teneri, graves, dicaces,
si Consentius affuit, latebant.
Huic summi ingenii viro simulque
summae nobilitatis atque formae
iuncta est femina, quae domum ad mariti
prisci insignia transferens Iovini

implevit trabeis larem sophistae.
sic intra proprios tibi penates,
Consenti, patriae decus superbum,
fastis vivit avus paterque libris.
Haec per stemmata te satis potentem,
morum culmine sed potentiorem,
non possim merita sonare laude,
nec si me Odrysio canens in antro,
qua late trepidantibus fluentis
cautes per Ciconum resultat Hebrus,
princeps instituisset ille vatum,
cum dulces animata saxa chordae
ferrent per Rhodopen trahente cantu
et versa vice fontibus ligatis
terras currere cogerent anhelas,
nec non Hismara solibus paterent
aurita chelyn expetente silva
et nulli resolubiles calori
curvata ruerent nives ab Ossa,
stantem aut Strymona Bistones viderent,
cum carmen rapidus latex sitiret;
nec si Peliaco datus bimembri
ad Centaurica plectra constitissem,
hinnitum duplicis timens magistri;
nec si me docuisset ille fari,

iussus pascere qui gregem est clientis
Amphrysi ad fluvium deus bubulcus,
quod ferrugineos Cyclopas arcu
stravit sub Liparensibus caminis
vibrans plus grave fulmen in sagitta.
Iam primo tenero calentem ab ortu
excepere sinu novem sorores,
et te de genetrice vagientem
tinxerunt vitreae vado Hippocrenes:
tunc, hac mersus aqua, loquacis undae
pro fluctu mage litteras bibisti.
hinc tu iam puer aptior magistro,
quicquid rhetoricae institutionis,
quicquid grammaticalis aut palaestrae est,
sicut iam tener hauseras, vorasti.
et iam te aula tulit piusque princeps
inter conspicuos statim locavit,
consistoria quos habent, tribunos;
iamque et purpureus in arce regni
praeesse officiis tuis solebat,
mores nobilitate quod merebant:
tantum culminis et decus stupendum
scripti annalibus indicant honores.
Hinc tu militiam secutus amplam,
castrensem licet ampliare censum

per suffragia iusta debuisses,
sollemnis tamen abstinens lucelli
fama plus locuples domum redisti
solum, quod dederas, tuum putando.
tum si forte fuit quod imperator
Eoas soceri venire in aures
fido interprete vellet et perito,
te commercia duplicis loquelae
doctum solvere protinus legebat.
o, sodes, quotiens tibi loquenti
Byzantina sophos dedere regna,
et te seu Latiariter sonantem
tamquam Romulea satum Subura,
seu linguae Argolicae rotunditate
undantem Marathone ceu creatum
plaudentes stupuere Bosphorani
mirati minus Atticos alumnos?
hinc si foedera solverentur orbis,
pacem te medio darent feroces
Chunus, Sauromates, Getes, Gelonus;
tu Tuncrum et Vachalim, Visurgin, Albin,
Francorum et penitissimas paludes
intrares venerantibus Sigambris
solis moribus inter arma tutus,
tu Maeotida Caspiasque portas,

tu fluxis equitata Bactra Parthis
constans intrepidusque sic adires,
ut fastu posito tumentis aulae
qui supra satrapas sedet tyrannus
ructans semideum propinquitates
lunatum tibi flecteret tiaram.
tu, si publica fata non vetarent,
ut Byrsam peteres vel Africanae
telluris Tanaiticum rebellem,
confestim posito furore Martis
post piratica damna destinaret
plenas mercibus institor carinas,
et per te bene pace restituta
non ultra mihi bella navigarent.
Iam si seria forte terminantem
te spectacula ceperant theatri,
pallebat chorus omnis histrionum,
tamquam si Arcitenens novemque Musae
propter pulpita iudices sederent.
coram te Caramallus aut Phabaton
clausis faucibus et loquente gestu
nutu, crure, genu, manu, rotatu
toto in schemate vel semel latebit,
sive Aeetias et suus Iason
inducuntur ibi ferusque Phasis,

qui iactos super arva Colcha dentes
expavit, fruticante cum duello
spicis spicula mixta fluctuarent;
sive prandia quis refert Thyestae
seu vestros, Philomela torva, planctus,
discerptum aut puerum cibumque factum
iamiam coniugis innocentioris;
seu raptus Tyrios Iovemque taurum
spreto fulmine fronte plus timendum;
seu turris Danaae refertur illic,
cum multum pluvio rigata censu est,
dans plus aurea furta quam metalla;
seu Ledam quis agit Phrygemque ephebum
aptans ad cyathos facit Tonanti
suco nectaris esse dulciorem:
seu Martem simulat modo in catenas
missum Lemniacas, modo aut repulso
formam imponit apri caputque saetis
et tergum asperat hispidisque malis
leve incurvat ebur, vel ille fingit
hirtam dorsa feram repanda tela
attritu assiduo cacuminantem;
seu Perseia virgo vindicata
illic luditur harpe coniugali;
seu quod carminis atque fabularum

clausa ad Pergama dat bilustre bellum.
quid dicam citharistrias, choraulas,
mimos, schoenobatas, gelasianos,
cannas, plectra, iocos, palen, rudentem
coram te trepidanter explicare?
nam circensibus ipse quanta ludis
victor gesseris intonante Roma,
laetam par fuit exarare Musam.
Ianus forte suas bifrons Kalendas
anni tempora circinante Phoebo
sumendas referebat ad curules.
mos est Caesaris hic die bis uno
(privatos vocitant) parare ludos.
tunc coetus iuvenum sed aulicorum
Elei simulacra torva campi
exercet spatiantibus quadrigis.
et iam te urna petit cietque raucae
acclamatio sibilans coronae;
tum qua est ianua consulumque sedes,
ambit quam paries utrimque senis
cryptis carceribusque fornicatus,
uno e quattuor axe forte lecto
curvas ingrederis premens habenas.
id collega tuus simulque vobis
pars adversa facit; micant colores,

albus vel venetus, virens rubensque,
vestra insignia. continent ministri
ora et lora manus iubasque tortas
cogunt flexilibus latere nodis
hortanturque obiter, iuvantque blandis
ultro plausibus et voluptuosum
dictant quadrupedantibus furorem.
illi ad claustra fremunt repagulisque
incumbunt simul ac per obseratas
transfumant tabulas et ante cursum
campus flatibus occupatur absens.
impellunt, trepidant, trahunt, repugnant,
ardescunt, saliunt, timent, timentur,
nec gressum cohibent, sed inquieto
duratum pede stipitem flagellant.
tandem murmure bucinae strepentis
suspensas tubicen vocans quadrigas
effundit celeres in arva currus;
non sic fulminis impetus trisulci,
non pulsa Scythico sagitta nervo,
non sulcus rapide cadentis astri,
non fundis Balearibus rotata
umquam sic liquidos poli meatus
rupit plumbea glandium procella.
cedit terra rotis et orbitarum

moto pulvere sordidatur aer;
instant verberibus simul regentes,
iamque et pectora prona de covinno
extensi rapiuntur et iugales
trans armos feriunt vacante tergo,
nec cernas cito cernuos magistros
temones mage sufferant an axes.
iam vos ex oculis velut volantes
consumpto spatio patentiore
campus clauserat artus arte factus,
per quem longam, humilem duplamque muro
Euripus sibi machinam tetendit.
ut meta ulterior remisit omnes,
fit collega tuus prior duobus,
qui te transierant; ita ipse quartus
gyri condicione tum fuisti.
curae est id mediis, ut ille primus
pressus dexteriore concitatu,
partem si patefecerit sinistram
totas ad podium ferens habenas,
curru praetereatur intus acto.
tu conamine duplicatus ipso
stringis quadriiugos et arte summa
in gyrum bene septimum reservas;
instabant alii manu atque voce,

passim et deciduis in arva guttis
rectorum alipedumque sudor ibat.
raucus corda ferit fragor faventum
atque ipsis pariter viris equisque
fit cursu calor et timore frigus.
itur sic semel, itur et secundo,
est sic tertius atque quartus orbis;
quinto circite non valens sequentum
pondus ferre prior retorquet axem,
quod velocibus imperans quadrigis
exhaustos sibi senserat iugales;
iam sexto reditu perexplicato
iamque et praemia flagitante vulgo
pars contraria nil timens tuam vim
securas prior orbitas terebat,
tensis cum subito sinu lupatis,
tensis pectoribus, pede ante fixo,
quantum auriga suos solebat ille
raptans Oenomaum tremente Pisa,
tantum tu rapidos teris iugales.
hic compendia flexuosa metae
unus dum premit, incitatus a te
elatas semel impetu quadrigas
iuncto non valuit plicare gyro,
quem tu, quod sine lege praeteriret,

transisti remanens, ab arte restans.
alter dum popularitate gaudet,
dexter sub cuneis nimis cucurrit.
hunc, dum obliquat iter diuque lentus
sero cornipedes citat flagello,
tortum tramite transis ipse recto.
hic te incautius assecutus hostis
sperans anticipasse iam priorem
transversum venit impudens in axem;
incurvantur equi, proterva crurum
intrat turba rotas quaterque terni
artantur radii, repleta donec
intervalla crepent volubilisque
frangat margo pedes; ibi ipse quintus
curru praecipitatus obruente
montem multiplici facit ruina,
turpans prociduam cruore frontem.
miscet cuncta fragor resuscitatus,
quantum non cyparissifer Lycaeus,
quantum non nemorosa tollit Ossa
crebras inrequieta per procellas,
quantum nec reboant volutae ab austro
Doris Trinacris aut, voraginoso
quae vallat sale Bosphorum, Propontis.
hic mox praecipit aequus imperator

palmis serica, torquibus coronas
coniungi et meritum remunerari,
victis ire iubens satis pudendis
villis versicoloribus tapetas.
Iam vero iuvenalibus peractis
quem te praebueris sequente in aevo
intra aulam soceri mei expetitus
curam cum moderatus es Palati,
chartis posterioribus loquemur,
si plus temporibus vacat futuris;
nunc quam diximus hospitalitatem
paucis personet obsequens Thalia.
O dulcis domus, o pii penates,
quos (res difficilis sibique discors)
libertas simul excolit pudorque!
o convivia, fabulae, libelli,
risus, serietas, dicacitates,
occursus, comitatus unus idem,
seu delubra dei colenda nobis,
tecta illustria seu videnda Livi,
sive ad pontificem gradus ferendi,
sive ad culmina Marcii Myronis,
sive ad doctiloqui Leonis aedes
(quo bis sex tabulas docente iuris
ultro Claudius Appius lateret

claro obscurior in decemviratu;
at si dicat epos metrumque rhythmis
flectat commaticis tonante plectro,
mordacem faciat silere Flaccum,
quamvis post satiras lyramque tendat
ille ad Pindaricum volare cygnum);
seu nos, Magne, tuus favor tenebat,
multis praedite dotibus virorum,
forma, nobilitate, mente, censu;
(cuius si varios eam per actus,
centum et ferrea lasset ora laude,
constans, ingeniosus efficaxque,
prudens arbiter, optimus propinquus,
nil fraudans genii sibi vel ulli
pevsonas, loca, tempus intuendo);
seu nos atria vestra continebant,
Marcelline meus, perite legum
(qui, verax nimis et nimis severus,
asper crederis esse nescienti;
at si te bene quispiam probavit,
noscit quod velit ipse iudicare;
nam numquam metuis loqui quod aequum est,
si te Sulla premat ferusque Carbo,
si tristes Marii trucesque Cinnae,
et si forte tuum caput latusque

circumstent gladii triumvirales);
seu nos Limpidii lares habebant,
civis magnifici virique summi,
fraternam bene regulam sequentis;
seu nos eximii simul tenebat
nectens officiositas Marini,
cuius sedulitas sodalitasque
aeterna mihi laude sunt colendae;
seu quoscumque alios videre fratres
cordi utrique fuit, quibus vacasse
laudandam reor occupationem;
horum nomina cum referre versu
affectus cupiat, metrum recusat.
Hinc nos ad propriam domum vocabas,
cum mane exierat novum et calescens
horam sol dabat alteram secundam.
hic promens teretes pilas trochosque,
hic talos crepitantibus fritillis
nos ad verbera tractuum struentes,
tamquam Naupliades, repertor artis,
gaudebas hilarem ciere rixam.
hinc ad balnea, non Neroniana
nec quae Agrippa dedit vel ille cuius
bustum Dalmaticae vident Salonae,
ad thermas tamen ire, sed libebat

privato bene praebitas pudori.
post quas nos tua pocula et tuarum
Musarum medius torus tenebat,
quales nec statuas imaginesque
aere aut marmoribus coloribusque
Mentor, Praxiteles, Scopas dederunt,
quantas nec Polycletus ipse finxit
nec fit Fidiaco figura caelo.
Sed iam te veniam loquacitati
quingenti hendecasyllabi precantur.
tantum, etsi placeat, poema longum est.
iam iam sufficit, ipse et impediris
multum in carmine perlegens amicum,
dormitantibus otiosiorem.

CARMEN XXIV

PROPEMPTICON AD LIBELLUM.

Egressus foribus meis, libelle,
hanc servare viam, precor, memento,
quae nostros bene ducit ad sodales,
quorum nomina sedulus notavi;
antiquus tibi nec teratur agger,
cuius per spatium satis vetustis
nomen Caesareum viret columnis;
sed sensim gradere, et moras habendo
affectum celerem moves amicis.
Ac primum Domiti larem severi
intrabis trepidantibus Camenis:
tam censorius haud fuit vel ille,
quem risisse semel ferunt in aevo;
sed gaudere potes rigore docto:
hic si te probat, omnibus placebis.
hinc te suscipiet benigna Brivas,
sancti quae fovet ossa Iuliani,
quae dum mortua mortuis putantur,
vivens e tumulo micat potestas.
hinc iam dexteriora carpis arva
emensusque iugum die sub uno
flavum crastinus aspicis Triobrem;
tum terram Gabalum satis nivosam

et, quantum indigenae volunt putari,
sublimem in puteo videbis urbem.
hinc te temporis ad mei Laconas
Iustinum rapies suumque fratrem,
quorum notus amor per orbis ora
calcat Pirithoumque Theseumque
et fidum rabidi sodalem Orestae.
horum cum fueris sinu receptus,
ibis Trevidon et calumniosis
vicinum nimis, heu, iugum Rutenis.
hic docti invenies patrem Tonanti,
rectorem columenque Galliarum,
prisci Ferreolum parem Syagri,
coniunx Papianilla quem pudico
curas participans iuvat labore,
qualis nec Tanaquil fuit nec illa,
quam tu, Tricipitine, procreasti,
qualis nec Phrygiae dicata Vestae
quae contra satis Albulam tumentem
duxit virgineo ratem capillo.
hinc te Laesora, Caucason Scytharum
vincens, aspiciet citusque Tarnis,
limosum et solido sapore pressum
piscem perspicua gerens in unda.
hic Zeti et Calais tibi adde pennas

nimbosumque iugum fugax caveto:
namque est assiduae ferax procellae;
sed quamvis rapido ferare cursu,
lassum te Voroangus obtinebit.
nostrum hic invenies Apollinarem,
seu contra rabidi leonis aestus
vestit frigore marmorum penates,
sive hortis spatiatur in repostis,
quales mellifera virent in Hybla,
quales Corycium senem beantes
fuscabat picei latex Galaesi;
sive inter violas, thymum, ligustrum,
serpyllum, casiam, crocum atque caltam,
narcissos hyaeinthinosque flores
spernit quam pretii petitor ampli
glaebam turifer advehit Sabaeus;
seu ficto potius specu quiescit
collis margine, qua nemus reflexum
nativam dare porticum laborans
non lucum arboribus facit, sed antrum.
quis pomaria prisca regis Indi
hic nunc comparet aureasque vites
electro viridante pampinatas,
cum Porus posuit crepante gaza
fulvo ex palmite vineam metalli

gemmarum fluitantibus racemis?
Hinc tu Cottion ibis atque Avito
nostro dicis ‘ave ‘; dehinc ‘valeto’.
debes obsequium viro perenne.
nam, dent hinc veniam mei propinqui,
non nobis prior est parens amico.
hinc te iam Fidulus, decus bonorum
et nec Tetradio satis secundus
morum dotibus aut tenore recti,
sancta suscipit hospitalitate.
exin tende gradum Tribusque Villis
Thaumastum expete, quemlibet duorum:
quorum iunior est mihi sodalis
et collega simul graduque frater;
quod si fors senior tibi invenitur,
hunc pronus prope patruum saluta.
hinc ad consulis ampla tecta Magni
Felicemque tuum veni, libelle;
et te bybliotheca qua paterna est,
qualis nec tetrici fuit Filagri,
admitti faciet Probus probatum;
hic saepe Eulaliae meae legeris,
cuius Cecropiae pares Minervae
mores et rigidi senes et ipse
quondam purpureus socer timebant.

Sed iam sufficit: ecce linque portum;
ne te pondere plus premam saburrae,
his in versibus ancoram levato.

Contents

CARMEN I 1
CARMEN II 3
CARMEN III 25
CARMEN IV 26
CARMEN V 27
CARMEN VI 52
CARMEN VII 54
CARMEN VIII 79
CARMEN IX 80
CARMEN X 94
CARMEN XI 95
CARMEN XII 101
CARMEN XIII 102
CARMEN XIV 104
CARMEN XV 107
CARMEN XVI 116
CARMEN XVII 122
CARMEN XVIII 123
CARMEN XIX 124
CARMEN XX 125
CARMEN XXI 126
CARMEN XXII 127
CARMEN XXIII 138
CARMEN XXIV 159